

Eija-Hilkka Anttila – Tuuli Mirola

OPINNÄYTETYÖ OHJAAJAN SILMIN

**Kokemuksia ja näkemyksiä opinnäytetyön ohjauksesta
Saimaan ammattikorkeakoulussa**

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisuja.
Saimaa University of Applied Sciences Publications.

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Saimaan ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 20

ISBN 978-952-5714-46-3 (PDF)

ISSN 1797-7266

ALKUSANAT

Tämän Opinnäytetyö ohjaajan silmin -julkaisun tavoitteena on kuvata Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjaajien näkemyksiä opinnäytetöistä, ohjaukseen liittyviä ongelmia ja kehittämistarpeita sekä tuoda esille hyviä käytäntöjä eri koulutusaloilta.

Julkaisu kokoaa kokemuksia ja ajatuksia opinnäytetöiden ohjauksesta: mitkä ovat hyvän opinnäytetyön ominaispiirteet, mitkä ovat ongelmakohdat opinnäytetöiden etenemisessä tai opinnäytetyöprosessissa, miten ohjaajat ovat pyrkineet ratkaisemaan esille tulevia ongelmia ja mitä tukea he kaipaavat omaan työhönsä. Julkaisussa esitellään myös käytännön esimerkkejä ohjauksen toteutuksesta eri koulutusaloilla. Kiitämme kaikkia kyselyyn vastanneita ja haastateltuja opettajia.

Julkaisu on tehty koko ammattikorkeakoulun yhteisessä ESR-rahoitteisessa Opinnäytetyökliniikka -hankkeessa. Hankerahoituksella pystyttiin toteuttamaan myös niitä kehittämistoimenpiteitä, joita ohjaajat näkivät tarpeelliseksi.

Toivomme, että tehty työ osaltaan kehittää opinnäytetöiden laatua ja opinnäytetyöprosessia ammattikorkeakoulussamme.

Tekijät

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN OHJAAJILLE TEHTY KYSELY.....	6
2.1	Ohjaajakyselyn tavoitteet.....	6
2.2	Ohjaajakyselyn toteutus.....	7
2.3	Kyselyyn vastanneet ohjaajat.....	7
2.3.1	Ohjaajat koulutusaloittain ja -ohjelmittain.....	7
2.3.2	Vastaajien ohjaajakokemus.....	8
3	OPINNÄYTETYÖN TYYPPI SAIMAAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA.....	9
4	HYVÄN OPINNÄYTETYÖN OMINAISUUDET.....	15
5	OPINNÄYTETÖIDEN TYPILLISMMÄT PUUTEET JA HEIKKOUEDET.....	19
6	OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ETENEMISEN EPÄSELVYYDET.....	22
7	ONGELMAKOHTIA OPINNÄYTETYÖPROSESSISSA.....	23
8	TAVOITTEISTA JÄLKEEN JÄÄMISEN JA PROSESSISTA PUTOAMISEN KOHDAT.....	25
9	TAVOITTEISTA JÄLKEEN JÄÄVIEN JA POTENTIAALISTEN PROSESSISTA PUTOAVIEN OPISKELIJOIDEN TUNNISTAMINEN.....	28
10	TAVOITTEISTA JÄLKEEN JÄÄVIEN JA POTENTIAALISTEN PROSESSISTA PUTOAJIEN HOITAMINEN.....	31
11	OHJAAJIEN KOULUTUSTARVE.....	34
12	YRITYSYHTEISTYÖN KEHITTÄMISTARPEET.....	37
13	OPINNÄYTETÖIDEN JA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KEHITTÄMISTARPEET.....	40
14	OPINNÄYTETÖIDEN OHJAAJIEN HAASTATTELUT.....	42
14.1	Haastattelujen tarkoitus ja toteutus.....	42
14.2	Opinnäytetöistä sosiaali- ja terveysalalla.....	42

14.3	Opinnäyteöistä tekniikan koulutusosalalla.....	44
14.4	Opinnäytetöistä liiketalouden koulutusosalalla.....	47
14.5	Opinnäytetöistä kulttuurin koulutusosalalla	50
14.6	Opinnäytetöistä matkailu- ja ravitsemispalveluiden koulutusosalalla	52
15	YHTEENVETO JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET	55

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tämä Opinnäytetyö ohjaajan silmin -julkaisu kuvaa Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjaajien näkemyksiä opinnäytetöistä, ohjaukseen liittyviä ongelmia ja kehittämistarpeita sekä tuo esille hyviä käytäntöjä eri koulutusaloilta.

Julkaisun tavoitteena on koota kokemuksia ja ajatuksia opinnäytetöiden ohjauksesta: mitkä ovat hyvän opinnäytetyön ominaispiirteet, mitkä ovat ongelmakohtat niiden etenemisessä tai opinnäytetyöprosessissa, miten ohjaajat ovat pyrkineet ratkaisemaan esille tulevia ongelmia ja mitä tukea he kaipaisivat omaan työhönsä. Julkaisussa esitellään myös käytännön esimerkkejä ohjauksen toteutuksesta eri koulutusaloilla.

Julkaisun luvuissa 2-13 käsitellään Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden ohjaajille toteutetun Webropol-kyselyn tulokset. Luku 14 sisältää viiden haastattelun opinnäytetöiden ohjaajan näkemykset Saimaan ammattikorkeakoulun eri koulutusaloilta. Luvussa 15 esitetään yhteenveto ja kehittämistoimenpiteet.

2 OPINNÄYTETYÖN OHJAAJILLE TEHTY KYSELY

2.1 Ohjaajakyselyn tavoitteet

Opinnäytetöiden ohjaajakyselyyn tarkoituksena oli kartoittaa opinnäytetyön ohjaukseen liittyviä ajatuksia, käytänteitä ja ongelmakohtia Saimaan ammattikorkeakoulussa. Kyselyn tuloksia on tarkoitus käyttää mm. opinnäytetyön ohjaajille tarkoitetun koulutuksen suunnitteluun.

2.2 Ohjaajakyselyn toteutus

Ohjaajakysely toteutettiin Webropol-kyselynä Saimaan ammattikorkeakoulun kaikille opinnäytetöitä ohjaaville opettajille maaliskuussa 2009. Vastausaika kyselyyn annettiin 10 päivää. Kysymykset on esitetty liitteessä 3.

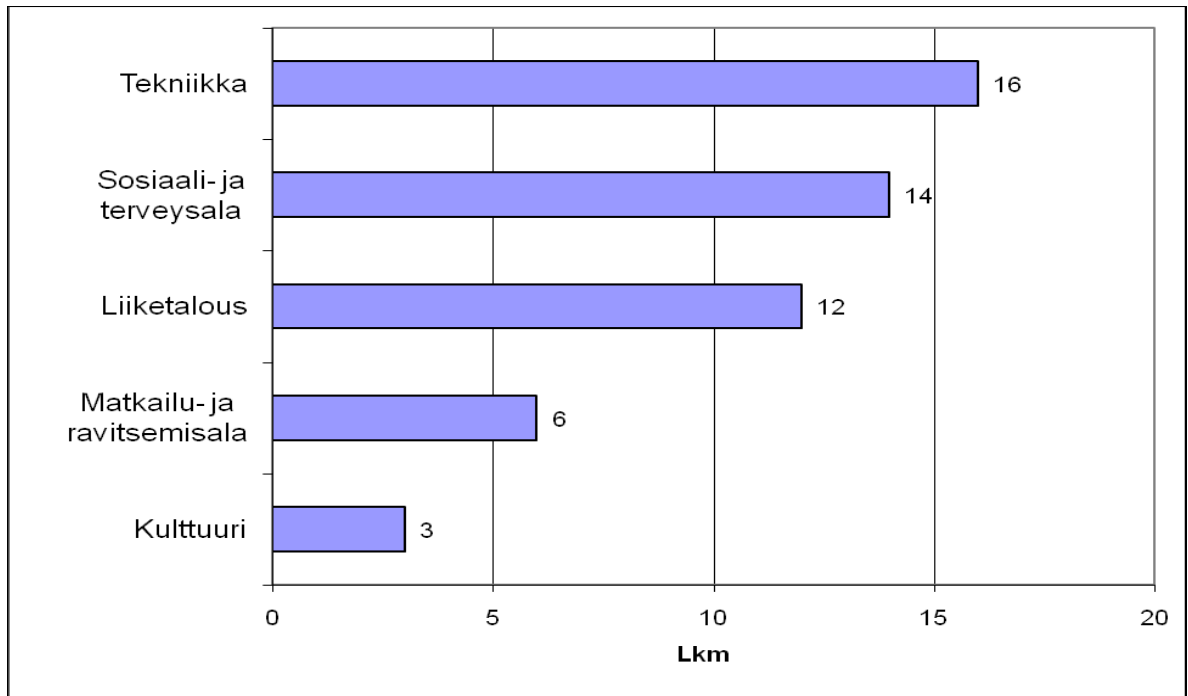
2.3 Kyselyyn vastanneet ohjaajat

2.3.1 Ohjaajat koulutusaloittain ja -ohjelmittain

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 49 Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä ohjaavaa henkilöä. Kyselyyn osallistuneita ohjaajilta kysyttiin, minkä koulutusalan opiskelijoiden opinnäytetöitä he ohjaavat. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi koulutusala. Kaksi ohjaajaa ilmoitti ohjaavansa sekä liiketalouden että matkailu- ja ravitsemisalan opiskelijoiden opinnäytetöitä, muut ilmoittivat vain yhden koulutusalan. Kuvassa 1 on esitetty vastaajien jakauma koulutusaloittain.

Vastaajia pyydettiin erittelemään, minkä koulutusohjelmien opiskelijoiden opinnäytetöitä he ohjaavat. Eniten vastaajat ohjaavat liiketalouden opinnäytteitä (12 ohjaajaa), toiseksi eniten hoitotyön (9 ohjaajaa) ja seuraavina ovat sosiaali-ala, kv-kauppa ja matkailu (kaikissa 6 ohjaajaa). Kohdassa ”joku muu” on kaksi ohjaajaa, joista toisen koulutusohjelma on tourism ja toisen on ylemmän amk-tutkinnon terveyden edistämisen koulutusohjelma. Ohjaajien jakauma koulutusohjelmittain on esitetty liitteessä 1.

Kuva 1. Vastaajat koulutusaloittain

2.3.2 Vastaajien ohjaajakokemus

Kyselyyn vastanneiden kokemus ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden ohjaajina vaihtelee puolesta vuodesta 18 vuoteen. Keskimäärin ohjauskokemusta on yli 7 vuotta.

Vuosittain ohjattavien opinnäytetöiden määrä vaihtelee kahdesta 20:een. Keskimäärin ohjattavia töitä on noin 7. Töiden lukumäärää koskevissa vastauksissa kaksi vastaaja ilmoitti ohjaavansa vuodessa keskimäärin 60 ja 112 opinnäytetyötä, mikä tuntuu hyvin epätodennäköiseltä. Oletettavasti nämä vastaajat eivät ole varsinaisesti ohjaajia vaan kielentarkastajia ellei kyseessä ole kirjoitusvirhe. Tunnuslukutarkasteluissa nämä vastaukset on jätetty pois laskennasta

	Ohjaajakokemus vuosina	Vuosittain ohjattavat työt (lkm)
Vastauksia	48	46
Puuttuvia vastauksia	1	3
Keskiarvo	7,3	7,2
Mediaani	7,5	8,0
Keskihajonta	10,0	8,0
Moodi	4,8	3,7
Minimi	0,5	2,0
Maksimi	18	20

Taulukko 1. Ohjaajakokemus ja vuosittain ohjattavien töiden määrä

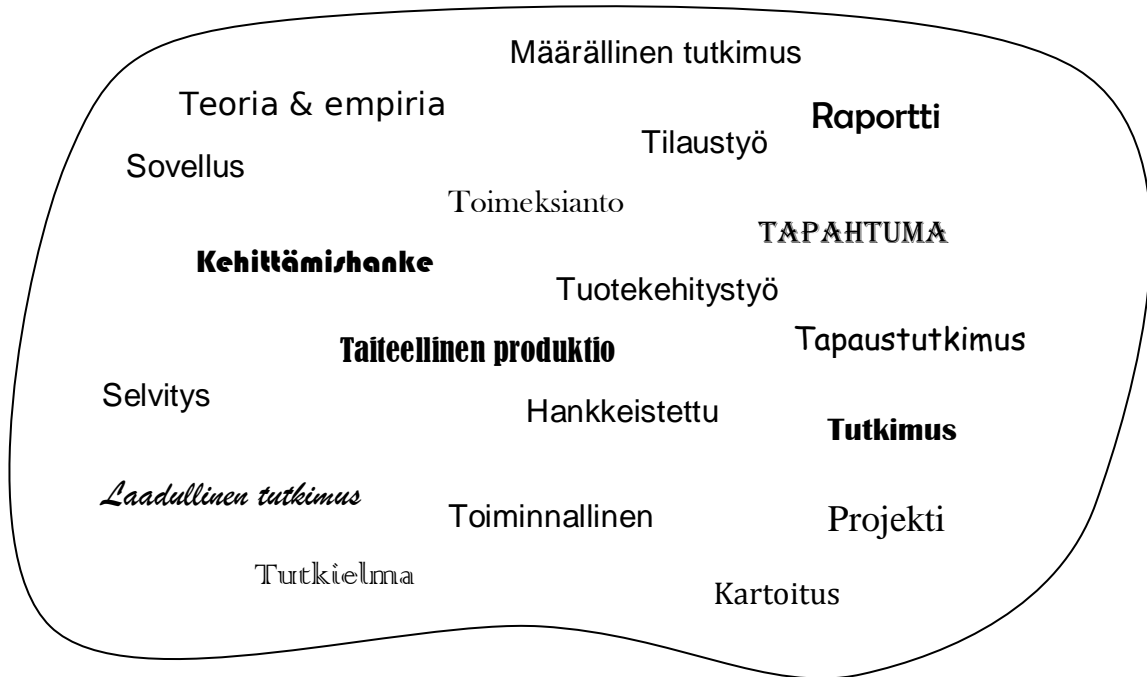
Ohjaajakokemuksen pituus ei korreloi lineaarisesti ohjattavien töiden lukumäärän kanssa. Toisin sanoen ohjattavien töiden määrä ei kasva suhteessa kokemuksen myötä. Koulutusalojen välillä ei ole merkittävää eroa kokemuksen pituuden tai ohjattavien töiden määrän suhteen. Pisin keskimääräinen ohjaajakokemus on matkailu- ja ravitsemisalalan ohjaajilla (8,5 vuotta), kun vastaavasti lyhyin on liiketalouden töitä ohjaavilla (6 vuotta). Yhteenveto ohjaajakokemuksesta ja ohjattavien töiden määrästä koulutusaloittain on esitetty liitteessä 2.

3 OPINNÄYTETYÖN TYYPPI SAIMAAN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Opinnäytetöiden tyypilliset muodot vaihtelevat koulutusaloittain. Myös opinnäytetöitä ohjaavien opettajien näkemykset siitä, minkä tyyppinen opinnäytetyön tulee ohjaajan omalla koulutusallalla olla, vaihtelevat. Määritelmät sisältävät erilaisia kuvauksia, joiden välisten yhtäläisyyksien ja erojen hahmottaminen on todella hankalaa. Useimmiten kysymyksessä ovat vain pienet painotus- tai sävyerot, jotka varsinkin opiskelijänäkökmästä saattavat vaikuttaa hyvin sekavilta.

Osa ohjaajista ei osannut määritellä oman alansa opinnäytetyön tyyppiä, vaan kysyi, mitä tyypillä tarkoitetaan. Osan mielestä ei myöskään ole olemassa yhtä tiettyä tyyppiä.

Kuva 2. Opinnäytetyön tyyppi

Kulttuurin koulutuslalla opinnäytetyö koostuu tutkielmasta ja produktiosta, joka raportoidaan. Tarkemmin kulttuurialan opinnäytetyö määriteltiin seuraavasti:

- *Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: teoreettinen tutkielma, jolla pohjustetaan omaa produktio-osuutta. Oma produktio voi olla tuotesuunnitteluprosessi, oma mallisto, taiteellinen produktio, yritysysteistyö. Pääpaino opinnäytetyössä on omassa produktiossa. Koko prosessista kirjoitetaan kirjallinen raportti, josta osa on tutkielmaa.*

Liiketalouden sekä matkailu- ja ravitsemisalalan opinnäytetyöt ovat joko tutkimuksellisia tai toiminnallisia. Opinnäytetyön tyypistä riippumatta ohjaajien näkemyksissä korostuu teorian ja empirian kytkeminen toisiinsa.

- *Napakka teoria ja siihen liittyvä käytännön sovellus.*
- *Pitää olla kirjallisuutta aiheesta ja empiirinen tutkimus tehdään kunnolla vastaamaan tutkimusongelmiin.*

Liiketalouden opinnäytetöissä korostetaan niiden työelämälähtöisyyttä ja töistä saatavaa hyötyä toimeksiantajalle.

- *[Tyyppi] riippuu toimeksiannosta.*
- *Mieluiten työelämälähtöinen*
- *Tehty todelliseen (työelämän) tarpeeseen.*
- *Toiminnallinen ja usein toimeksiannosta "tarpeeseen" tehty.*
- *Osoitettava kyky käyttää opittua teoriapohjaa käytännön työelämässä.*
- *Kehittämishanke tai toiminnallinen toteutus, yleensä yrityksen tai muun toimeksiantajan tarpeeseen liittyen.*
- *Yleensä opinnäytetyöt ovat selvityksiä, oppaita tai kyselytutkimukseen perustuvia tutkimustyyppisiä.*
- *Parasta olisi aina että opinnäytetyö olisi hankkeistettu eli sen antama hyöty tulisi myös käytännön tasolla yritysten ja yhteisöjen arkeen nopealla aikataululla.*
- *Käytännön liiketoiminnan ongelmia ratkaiseva, yritysten tarpeisiin, antaa opiskelijalle kokonaiskuvan liiketoiminnan lainalaisuuksista, hyödyllinen kehittämisessä ja päätöksenteon pohjana*

Toiminnallisuuden ja tutkimuksellisuuden yhdistäminen opinnäytetyössä voi olla ohjaajan näkökulmasta myös ongelmallista:

- *Ongelmia on siinä ettei toiminnallista opinnäytetyötä osata oikein hyvin ohjata ja siihen pyritään vähän väkinäisesti saamaan teoriaosaan jonkinlainen tutkimuksellinen ote joka on haasteellista esimerkiksi tapahtuman järjestämisessä.*

- *Paljon tehdään myös tutkimustyyppisiä opinnäytetöitä mutta näkisin että toimeksiannot ovat yleensä sen tyyppisiä että toiminnallinen opinnäytetyö on sopiva.*
- *Hyvin usein opinnäytetyö on ns. toiminnallinen opinnäytetyö jossa tuotoksena on esimerkiksi markkinointiviestintäsuunnitelma, sähköinen käyntikortti, opas, tapahtuma tms. jolloin itse tuotos on pääosassa ja tutkimuksellisia menetelmiä (asiakaskyselyjä, haastatteluja jne) voidaan käyttää esimerkiksi tapahtuman järjestämisen suunnittelun tukena...*
- *Tutkimuksellinen ote on siinä mielessä erilainen että pääosassa ei ole tehtyjen haastattelujen ja kyselyjen analysointi vaan niiden avulla saadaan itse tuotos mahdollisimman hyvin vastaamaan sekä asiakkaiden että tilaajien tarpeita.*

Sosiaali- ja terveysalan opinnäytetyöt ovat tyypillisesti tutkimus- tai kehittämistehtäviä tai toiminnallisia projekteja.

- *Osa on laadullisia tai määrällisiä tutkimuksia, osa toiminnallisia töitä.*
- *Tutkimus, kartoitus tai kehittämistehtävä*
- *Useammin laadullinen kuin määrällinen.*
- *Usein pikemminkin selvitys tai kartoitus pikemminkin kuin tutkimus.*
- *Pienimuotoinen tutkielma, jossa opiskelija oppii käyttämään jotain tutkimusmenetelmää*
- *Alaan liittyvä, uutta luova tai jo totuttua käytäntöä testaava, arvioiva.*
- *Voivat olla "perinteisiä" eli aineisto koottu kyselynä tai haastatellen, mutta myös toiminnallisia tai tuotteita luovia.*

Myös sosiaali- ja terveysalan opinnäytetoissa korostetaan niiden työelämälähtöisyyttä. Hyötynäkökulmasta tarkastellaan sekä toimeksiantajan saamaa hyötyä että opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymistä.

- *Mielellään työelämälähtöinen hanke.*
- *Usein projektityyppinen tilaustyö, mutta on toki pieniä /selvityksiä/tutkimuksiakin.*

- *Työelämälähtöinen, joka hyödyntää opiskelijan oppimista ja työelämän tarpeita.*
- *Työelämälähtöisiä / hankkeistettuja.*
- *Työelämää kehittävä, työelämään liittyvä tai omaa hoitotyön ammatillisuutta kehittävä.*
- *Kehittämistehtävä, joka palvelee hoitokäytäntöä.*

Myös osa sosiaali- ja terveystieteiden opinnäytetöiden ohjaajista nosti esiin sekä teorian että empirian osana opinnäytetöitä.

- *Opinnäytetyön kriteerit täyttävä, jossa on laadukas teoriaosa ja perusteltu tutkimusosa tutkimusmenetelmineen jne.*

Tekniikan koulutusohjelman opinnäytetyöt ovat tyypillisesti tilattuja suunnittelu-, tuotekehitys- tai kehityshankkeita, joissa yhdistyy teoria ja käytäntö.

- *Käytännössä työt ovat lähinnä ongelmanselvittelyjä: yrityksellä on jokin tuotantoon liittyvä ongelma tai kehitystyö, johon opiskelija etsii sitten ratkaisun.*
- *Koneensuunnitteluun/ tuotekehitykseen liittyvä työ, jossa pyritään käyttämään ja soveltamaan koulussa opittuja asioita monipuolisesti.*
- *Kehitys tai suunnittelutehtävä. Kone- tai laite jota kehitetään tai suunnitellaan parannus.*
- *Voi olla hyvin erilaisista aiheista, yrityksiin liittyvää tapaustutkimusta, kehittämistyötä tms.*
- *Mieluiten yritys-elämään tavalla tai toisella sidottu aidosti yrityksiä hyödyntävä ja yritystoimintaa kehittävä.*
- *Johonkin ajankohtaiseen yrityksen ongelmaan tai kehitystarpeeseen liittyvä tutkimus.*
- *Jonkinlainen kehittämistehtävä, mm. yksittäisen ohjelmiston kehittäminen jonkin ongelman ratkaisemiseksi. Vaihtoehtoisesti opinnäytetyö voi olla työkalu tai menetelmä, jolla voidaan arvioida tai testata jotain kohdeyrityksen tai yritysjoukon tietojärjestelmää, tietoturvallisuutta, ...*

- *Tyyppiin ei ole mitään erityisiä sääntöjä: kunhan työ muuten täyttää opin-
näytetyön yleiset edellytykset. Työn dokumentointi yleisimmin perinteinen
tutkimusraportti.*
- *Työhön liittyy kirjallisuustutkimus ja siitä saatuja tietoja sovelletaan ym. tar-
peen ratkaisuun.*

Tekniikan koulutusalan oppinäytetöiden tyyppin lähtökohta näyttäisi olevan hyvin vakiintunut:

- *Oppinäytetyö on tehty alallani yleensä jonkin tietyn ongelman ratkaisun ym-
päriille. Enkä näe tarvetta muuttaa tätä periaatetta.*

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenvedona ohjaajien oppinäytetyön tyyppin määritelmässä esiintyneitä konkreettisia esimerkkejä oppinäytetöistä koulutusaloit-
tain.

Kulttuuri	Liiketalous sekä matkailu- ja ravitsemisala
<ul style="list-style-type: none"> - tuotesuunnitteluprosessi - taiteellinen produktio - mallisto 	<ul style="list-style-type: none"> - markkinointiviestintäsuunnitelma - sähköinen käyntikortti - opas - tapahtuma - selvitys - tuotekehitystyö
Tekniikka	Sosiaali- ja terveysala
<ul style="list-style-type: none"> - ohjelmointitehtävä - tietojärjestelmäsovellus - www-sivut - DVD-esitys - yritysvideo - koulutuspaketti - yrityksen sähköistä esittelymate- riaalia - kehitys- tai suunnittelutehtävä 	<ul style="list-style-type: none"> - oppimateriaali, kirja tai muu jul- kaisu... - koulutuspäivän, ensiapukurssin tms. järjestäminen - systemoitu kirjallisuuskatsaus - videon tai Internet-sivujen teke- minen - artikkelisarja - potilasohje

Taulukko 2. Esimerkkejä oppinäytetöistä koulutusaloittain

4 HYVÄN OPINNÄYTETYÖN OMINAISUUDET

Määritelmä siitä, millainen on hyvä opinnäytetyö ammattikorkeakoulussa, on hyvin monitahoinen. Määritelmässä toistuvat koulutusalaan riippumatta selkeästi rajattu kokonaisuus, joka tuo alalle jotain uutta ja osoittaa tekijän tietämystä/osaamista omalla alallaan.

Kulttuurin koulutusalaan hyvä opinnäytetyö:

- *on hallittu prosessi alusta loppuun*
- *on aiheeltaan ajankohtainen*
- *on muotoilullisesti kiinnostava ja ajankohtainen teossarja*
- *on ammatillisesti haastava*
- *syventää tekijän omaa tietämystä valitusta aiheesta*
- *tuo ammatillisesti uutta tietoa muulle ammattikunnalle*
- *synnyttää uutta tietoa tai kokoaa tietoa selkeästi rajatusta aiheesta*

Hyvä työ voi sisältää erilaisia elementtejä:

- *omaa pohdintaa*
- *tehtyjä ratkaisuja ja valintoja on perusteltu*
- *produktio on konkreettinen osaamisen näyte*
- *uniikkeja tai piensarjatuotannollisia esineitä, koruja.*

Liiketaloudessa hyvänä pidetään opinnäytetöitä, joilla on selkeä rajaus ja tavoite.

Hyvässä työssä teoria ja käytäntö yhdistyvät.

- *Hyvässä työssä on OTE eli otsikko, teoria ja empiria käsittelevät samaa asiaa ja etenee suoraviivaisesti ja läpi koko työn on selkeä punainen lanka.*
- *Hyvä opinnäytetyö on jäntevä kaari, joka on hyvin jäsennetty, kattavan teorian sisältävä, itse omin sanoin analysoitu ja mieluiten johonkin uuteen/uusiin johtopäätökseen/siin päätyvä.*
- *Hyvä työ käsittelee nimensä mukaista aihetta rajatusti, mutta syvällisesti.*
- *selkeät tutkimustehtävät/ongelmat*

- *menetelmä on kuvattu selkeästi*
- *teoria on helppolukuista, joissa säilyy yhteys empiriaan koko ajan*
- *teoria aidosti empiriaa tukeva*
- *empiria on selkeästi kuvattu*
- *tulokset tuotu hyvin esille*
- *toiminnallisessa työssä toiminnan raportointi on johdonmukaista ja selkeää*
- *monipuolinen, kriittisen tarkastelun sisältävä teoriaosuus, ei copy paste - kokoelma*

Tekijän oman ajattelun täytyy tulla esille työssä:

- *omien mielipiteiden esille tuominen*
- *analysointi, mikä teoriassa toimii ja mikä ei, pohdintaa miksi näin?*
- *arvioidaan myös työn onnistumista ja pohditaan mitä jatkotöitä tai kehittämistä se voisi käynnistää*
- *työssä on tuotu myös useita näkökulmia esille ja niitä on käsitelty kriittisin ottein*
- *työstä löytyy selkeä tekijän oma kontribuutio: kehitysehdotukset, johtopäätökset yms.*

Työelämän tarpeisiin vastaaminen on yksi hyvän työn tunnusmerkeistä:

- *Hyvän työn lähtökohta on, että se on toimeksiantajalle tarpeellinen ja kaikki ovat motivoituneita saamaan työstä hyvän.*
- *Hyvä työ tuo yrityksille jotain uutta kehittämiseen ja päätöksentekoon sellaisessa muodossa, että sovellettavuus tosielämässä onnistuu.*
- *Siinä tuodaan jotain uutta toiminnallisuutta (tai tietoa) ja arvioidaan vaikutusta toimeksiantajan ympäristöön.*
- *Toiminnallisen opinnäytetyön jämäkkä projektin/prosessin eri vaiheiden kuvaus yhdistettynä toimivaan lopputulokseen on kaiken ydin.*
- *Käytännöllisyys tulee esiin edukseen verrattuna yliopiston opinnäytetöihin.*

Matkailu- ja ravitsemisalalla hyvän opinnäytetyön tunnusmerkkinä on sekä tekijän että toimeksiantajan saama hyöty. Myös ohjaavan opettajan hyötynäkökulma nostettiin esiin.

- *Hyvästä työstä hyötyvät tekijä ja mahdollinen työn tilaaja.*
- *Hyvässä työssä opiskelija saa syventää ja kehittää omia vahvuuksiaan.*
- *Opinnäytetyöstä on merkittävää hyötyä toimeksiantajalle/yritykselle*
- *Opiskelija työllistyy opinnäytetyön kautta yritykseen*
- *Ohjaavan opettajan ja toimeksiantajan välille syntyy hyvä kontakti (tai aiempi vahvistuu)*

Muita hyvän työn edellytyksenä pidetään opiskelijan sitoutumista, kiinnostusta aiheeseen ja halua oppia lisää tai kehittää asiaa opinnäytetyön kautta. Hyvässä työssä on ajankohtainen aihe ja napakasti rajattu ja käsitelty teoria joka kohtaa käytännön. Hyvä työ edellyttää opiskelijalta koko prosessin hallintaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden alalla hyvän työn tunnusmerkkeinä korostetaan aiheen ajankohtaisuutta, käytännönläheisyyttä ja uusimpien tutkimustulosten hyödyntämistä ja analysointia. Kuten muillakin koulutusaloilla, teorian tulee olla kiinteästi sidoksissa tutkimusosaan. Myös töiden tieteellinen näkökulma, käytettävät tutkimusmenetelmät, aineiston analysointi, käytännön soveltaminen ja siitä saatavat hyödyt sekä prosessikokonaisuuden hallinta mainittiin.

Hyvä sosiaali- ja terveystieteiden alalla opinnäytetyö sisältää:

- *hyvin rajatun, vankan kirjallisuuskatsauksen*
- *huolellisen, uusimpiin lähteisiin perustuvan tutkimus/kartoituskohteen kannalta perustellun ja kyllin laajan teoriaosuuden*
- *hyvän tehtävän- tai kysymysasettelun*
- *empirian ja osuvat tutkimus/kartoitusongelmat*
- *uuden menetelmän/materiaalin testauksen/kehittelyn sekä sen etenemisen kuvauksen*
- *johdonmukaisen ja selkeän selvityksen prosessista ja tutkimuksen tuloksista*

- *teoriaa ja empiriaa yhdistelevän tulosten tarkastelun*
- *soveltamisen työelämässä ja mahdolliset hyödyt sekä*
- *opiskelijan oman pohdinnan.*

Tekniikan koulutusalan opinnäytetöiden ohjaajien mukaan hyvä opinnäytetyö käsittelee asiaa monipuolisesti soveltaen teoriaa käytäntöön. Siinä on selkeästi tekijän omaa itsenäistä panosta mukana. Hyvä opinnäytetyö:

- *sisältää riittävän laajan lähdeaineiston referoinnin, ratkaisun kehitettävään asiaan, pohdiskelua onnistumisesta ja jatkokehityksen tarpeista.*
- *tukee oppimista (opiskelija/ohjaaja/toimeksiantaja)*
- *on jollakin tasolla hyödyllinen toimeksiantajan liiketoiminnalle*
- *tukee meidän organisaation toimintaa: ohjaajan oppiminen, tutkimus, oppimateriaali, ...*
- *on selkeästi raportoitu, kirjallisuutta käytetty riittävästi ja siinä on selkeä käyttökelpoinen tulos*
- *Hyvä opinnäytetyö pitää sisällään selkeän tavoitteenasetannan, viitekehityksessä on esitelty olennaiset aihealueen käsitteet ja mitä aiheesta tällä hetkellä tiedetään (ainakin suppeasti). Työssä kuvataan käytetyt menetelmät ja työn kulku. Työn tulokset esitellään hyvin ja vedetään napakasti yhteen. Yhteenvedossa pohditaan työn tulosten merkitystä laajemmassa kontekstissa eli ovatko tulokset yleistettävissä. Lisäksi hyvässä opinnäytetyössä tekijä tunnistaa työn rajoitteet ja ehdottaa miten aiheen lisätarkastelua voisi tai tulisi jatkaa.*

Yksi tekniikan koulutusalan opinnäytetöiden ohjaaja muistutti, että hyvässä työssä myös toimeksiantaja oikeasti sitoutunut työhön.

Kielen- ja raportintarkastajan näkökulmasta *tarkoituksenmukaisen sisällön lisäksi hyvässä työssä on kunnossa jäsentely; teksti on kaikin puolin asiallista; teoria*

ja oma (suunnittelu)työ, lähdeviitteet ja lähteet, teksti ja liitteet, teksti ja kuvat - nämä kaikki nivoutuvat toisiinsa ja muodostavat loogisen kompaktin paketin.

5 OPINNÄYTETÖIDEN TYYPILLISIMMÄT PUUTEET JA HEIKKOUEDET

Opinnäytetöiden ohjaajilta kysyttiin, mitkä ovat heidän mielestään opinnäytetyön tyypillisimmät puutteet / heikkoudet, joihin he ovat ohjaajina törmänneet. Nämä liittyvät opinnäytetyöprosessin jokaiseen vaiheeseen aloittamisesta aina raportin viimeistelyyn asti. Vastausten perusteella heikkoudet ovat koulutusalaan riippumattomia.

Opinnäytetöiden heikkoudet/puutteet voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään: Prosessiin hallintaan liittyvät, aihepiiriin hallintaan liittyvät ja raportointiin liittyvät heikkoudet/puutteet.

Prosessiin hallintaa liittyvät puutteet/heikkoudet

- aikataulutus; ajan puute
- motivaatio, kärsimättömyys
- kurinalaisuus projektityöskentelyssä
- yritysyhteistyön tekeminen

Työn toteutukseen liittyvät puutteet/heikkoudet

- tavoitteen määrittely
- rajaus ja aiheen täsmentäminen; laajuus
- tutkimuskysymysten/ongelmien määrittely
- perehtyminen olemassa olevaan tietoon
- teorian ja empirian yhdistäminen
- tutkimusmenetelmien valinta ja hallinta
- oma panos/ajattelu

Raportointiin liittyvät puutteet/heikkoudet

- rakenne
- loogisuus, jäsentely
- lähdemateriaali
- viittaukset ja lähdemerkinnät
- tekstin tuottaminen; kieli

Taulukko 3. Opinnäytetöiden tyypilliset puutteet/heikkoudet

Onnistuneen opinnäytetyön lähtökohtana on koko opinnäytetyön prosessin hallinta. Opinnäytetyö on monelle opiskelijalle laaja, pelottavakin kokonaisuus, jonka tekemiseen tulee helposti ”rimakauhu”.

Puutteita opinnäytetöissä voi aiheuttaa myös opiskelijan puutteellinen motivaatio ja kärsimättömyys. Prosessissa halutaan oikaista ja tyydytään liian vähään, jopa tähdätään vain työn hyväksymiseen ja alimpiin arvosanoihin. Perusongelmana voi olla joko opiskelijan tai toimeksiantajan ajanpuute sekä molempien tai jommankumman sitoutumattomuus työtä kohtaan. Työmäärien virhearviot johtavat usein myös aika-
taulutuksen ongelmiin.

Ohjaajien mielestä ohjauksessa suuri paino tulisi olla työn alkuvaiheessa, rajauksessa ja aiheen täsmentämisessä riittävän kapealle, jotta työstä tulee riittävän syvällinen. Opiskelijalle olisi korostettava pohjatyön, aihepiiriin tutustumisen, rajaamisen ja tutkimusongelmien määrittelyn, tärkeyttä. Viitekehyksen rakentaminen on monille opiskelijoille haastavaa. Usein opiskelijat haluaisivat ryhtyä suoraan kehittämään uutta tai ratkaisemaan ongelmaa.

Riittämätön perehtyminen olemassa olevaan tietoon ja suppea lähdemateriaaliin käyttäminen johtaa pinnalliseen ja/tai kapea-alaiseen teorian käsittelyyn. Opiskelijoita voi olla haastavaa motivoida tutustumaan aihealueen kirjallisuuteen ja otta-
maan selvää olemassa olevasta tutkimustiedosta. Toisaalta ongelmana voi olla liian kaukaiselta tasolta aloitettu teoria, jota ei linkitetä varsinaiseen työn aihe-

seen, vaan rönsyillään aihepiirin rajoilla. Usein tämä johtuu myös rajausongelmista. Tiedonlähteisiin liittyy myös lähdemateriaalin kriittisen tarkastelun puute.

Tyypillinen opinnäytetyön puute on työn epätasapainoisuus. Työn empiirinen osuus saattaa olla suppea johtuen vähäisestä tutkimusaiheistosta, esimerkiksi kyselytutkimuksessa alhaisesta vastausprosentista. Opiskelijan oman panoksen ja kehittävän otteen puuttuminen, analysoinnin ja oman pohdinnan pintapuolisuus ja ohuus mainitaan myös töiden heikkouksina. Monissa opinnäytetöissä yritysesitys on suhteessa muuhun raporttiin liian laaja, koska siihen opiskelijan on yleensä helppo löytää lähdemateriaalia.

Puutteita on havaittu myös tutkimusmenetelmien hallinnassa. Menetelmien käytössä on ongelmia tai opiskelija pystyy perustelemaan käytetyn menetelmän valintaa.

Raportin kirjoittamisessa on muutamia selkeitä heikkouksia. Raportin rakenteen ja kokonaisuuden hahmottaminen on monille opiskelijoille vaikeaa, jolloin työn rakenteesta ei tule looginen. Jäsentelyn ongelmien lisäksi töissä on tyyli- ja kieliongelmiä. Töissä voi olla myös selkeä kielellinen ero lähteisiin perustuvan tekstin ja oman tekstin välillä. Oman tekstin tuottaminen voi olla vaikeaa.

6 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN ETENEMISEN EPÄSELVYYDET

Opinnäytetöitä ohjaavilta opettajilta kysyttiin, onko opinnäytetyöprosessin eteneminen heille selvä ja mitkä ovat prosessin mahdolliset epäselvät kohdat. Valtaosa vastaajista piti prosessia selvänä ohjaajan näkökulmasta. Jotkut ohjaajat huomauttivat kuitenkin, että prosessissa olisi joitakin selventämistä vaativia kohtia, erityisesti opiskelijoiden näkökulmasta.

Muutama vastaaja ohjaa opinnäytetöitä vain satunnaisesti tai on ohjannut vasta yhden tai muutaman työn, jolloin prosessiin eteneminen ei ole heille yhtä selvä, kun kokeneemmille ohjaajille.

Prosessi etenee ohjaajien näkökulmasta systemaattisesti siihen saakka, kun opinnäytetyö erkanee yhteisestä vaiheesta. Sen jälkeen se on hyvin riippuvainen ohjaavan opettajan ohjaustyylistä. Parannettavaa ohjaajat mainitsevat oleva esimerkiksi arviointikriteerien vertailukelpoisuudessa, opinnäytetyöhön liittyvässä tiedottamisessa ja opiskelijoille annettavissa kirjallisissa ohjeissa. Epäselvyyksiä on myös prosessiin eri vaiheiden hyväksymiskäytännöissä mm. allekirjoittajissa ja erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden töissä joskus lupa-asioissa on epäselvyyttä, mikä taho työelämän puolelta hyväksyy esim. kyselyn toteuttamisen, milloin lupa-asiat viedään eettiseen toimikuntaan.

Ongelmia koetaan olevan ohjauksessa mm. silloin, kun opiskelija tekee opinnäytetyötään ulkomailla.

Ammattikorkeakoulun yhteinen opinnäytetyöprosessi on selkeä toimintamalli. Pientä varianssia on koulutusohjelmien sisälläkin toimintavaroissa, mutta avoimen keskustelun kautta toimintatavat yhdenmukaistuvat. Sosiaali- ja terveystieteillä opinnäytetyöpassi, johon kerätään opinnäytetyöprosessin osasuoritusten suoritusmerkinnät, on entisestään selkiyttänyt etenemistä.

7 ONGELMAKOHTIA OPINNÄYTETYÖPROSESSISSA

Opinnäytetöiden ohjaajien mukaan useimmiten opinnäytetyöprosessiin liittyvät ongelmat kiteytyvät työn etenemiseen. Työ ei etene sovitussa aikataulussa ja/tai opiskelija ei pidä ohjaajaa ajan tasalla. Etenemisen seuraaminen hankalaa, jos opiskelija ei ota yhteyttä tai ei vastaa yhteydenottopyyntöihin. Opiskelijoiden kiinni saaminen on hankalaa sen jälkeen, kun he ovat lähteneet koulusta.

- *Prosessi ei dokumentoidu (historiatieto puuttuu), erilaisten dokumenttien, suoritusten ja merkintöjen seuraaminen erittäin vaikeaa ja työlästä. Yksittäisen opiskelijan etenemisen seuraaminen välillä vaikeaa ja kokonaisen ryhmän seuraaminen mahdotonta!*

Prosessi on suunniteltu pitkäkestoiseksi, mutta opiskelijat eivät aina etene suunnitellun mukaisesti lukukausittain. Lopussa tulee helposti kiire.

- *Opiskelijoille voisi vielä nykyistä enemmän esitellä opinnäytetyöprosessin kulkua ja opiskelijan omaan roolia siinä. Tämä tulisi tehdä ensimmäisen kerän jo hyvissä ajoin, esim. 2. opiskeluvuonna.*

Joskus opiskelijoita vaivaa sitoutumattomuus prosessiin. Opiskelijoita opastetaan valmistautumaan väliseminaareihin ja muihin ohjaustilanteisiin ja miettimään kysymyksiä itsekkin, jotta työn eteneminen olisi jouheaa. Ohjaus on vaikeaa, jos opiskelijalla ei ole näyttää, kuinka työ etenee. Toiset opiskelijat tarvitsevat paljon tukea ja motivointia, jotta työ ei pysähdy.

- *Opiskelijat eivät tajua tuoda töitään näyttille tarpeeksi hyvissä ajoin.*
- *Oppilaat jättävät ohjauskeskustelut monesti hyvin loppuvaiheeseen ja hyvin vähäisiksi.*

Ongelmana koetaan myös "prosessissa oikojat" ja siihen suotuvat henkilöstön jäsenet, jotka "soveltavat" prosessia, vaikka kriteerien ja menettelytapojen tulisi olla kaikille samat. Osa opiskelijoista etenee prosessissa väärässä järjestyksessä eli

tekee esimerkiksi opinnäytetyön kirjoittamiseen liittyviä harjoituksia vasta siinä vaiheessa, kun työ on jo valmis.

Ohjaajien näkökulmasta opinnäytetöiden ohjaukseen liittyvät työt kasaantuvat joululle ja keväälle, jolloin on muutenkin kiireistä. Aina ei löydy riittävästi aikaa työhön paneutumiseen. Joskus on vaikea löytää raja myös ohjauksen määrälle. Joistain töistä saattaa tulla enemmän ohjaajan kuin ohjattavan töitä.

- *Opiskelijat "roikkuvat" koko ajan oven pielessä joka vaiheessa epävarmoina tai sitten kulkevat liiaksi omia polkujaan ja tuovat vasta lähes valmiin työn luettavaksi, jolloin prosessin seuraaminen jää ohueksi.*

Opinnäytetyöprosessista saatavilla olevan tieto ei välttämättä saavuta opiskelijaa, koska he eivät joko tiedä, mistä tieto löytyy tai eivät käytä tiedonlähteitä hyväkseen. Myös ohjeiden noudattamisessa on havaittu ongelmia.

- *Toivoisi että kaikki lomakkeet löytyisivät yhteisen prosessikuvauksen eri vaiheiden kohdalta ja prosessikuvaus olisi Intrassa kaikkien nähtävillä.*
- *Prosessi muuttuu liian usein - tiedottaminen kulkee perässä, samoin ohjeistuksia voimassa yhtä aikaa useita!!!*
- *Oppilaat eivät osaa lukea ohjeita tai eivät halua noudattaa niitä.*

Opinnäytetyöprosessia kritisoidaan myös siitä, että se on keskittynyt liikaa formaaliin prosessiin: *"Mikä lomake pitää täyttää milloinkin"*. Huomiota tulisi kiinnittää enemmän opiskelijan työ- ja oppimisprosessiin.

Myös opinnäytetyön ohjaajan rooli herättää kysymyksiä.

- *Mietin jatkuvasti, että pitääkö minun ohjaajana opettaa menetelmään liittyvät asiat, pitääkö opettaa miten kirjoittaminen tapahtuu. Eli mikä on oikeasti opinnäytetyön ohjaajan rooli jos opiskelijan perustaidoissa on puutteita.*

8 TAVOITTEISTA JÄLKEEN JÄÄMISEN JA PROSESSISTA PUTOAMISEN KOHDAT

Kohtia/tilanteita, joissa opiskelijat useimmiten jäävät aikataulutavoitteista jälkeen tai putoavat kyydistä on läpi koko opinnäytetyöprosessin. Karkeasti ne voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen:

1. suunnittelu ja aloittaminen
2. toteutus
3. viimeistely

Opiskelija voi jäädä ryhmänsä mukaisesta aikataulusta jälkeen jo opinnäytetyön **suunnitteluvaiheessa**. Olisi hyvin tärkeää, että opiskelijat suorittaisivat prosessin alkuun liittyvät tehtävät ja osallistuisivat prosessin yhteisille luennoille suunnitellusti. Aiheen valinnan ja opinnäytetyösuunnitelman tekemisessä tiivis yhteydenpito ohjaajaan varmistaa, että työ lähtee hyvin käyntiin. Aloittamisen ongelmiin liittyy myös ohjaavan opettajan ja mahdollisesti myös toimeksiantajan ohjaajan tavoittamattomuus kesälomakaudella.

- *Produktion aloittaminen tökkii.*
- *Alkuvaiheessa. Homma ei lähde käyntiin ja kukaan ei puutu siihen. Työharjoittelu ja kesäloma voi olla aikaa jolloin ei tapahdu mitään ja syksyn käynnistyminenkin hidasta.*
- *Kynnys aloittaa ilman potkijaa on joillekin suuri.*
- *Aloittaminen: aiheanalyysi ja opinnäytetyön suunnitelma*
- *Ne, jotka eivät saa työtä alkuvauhtiin (ideaseminaari ja suunnitelmaseminaari) oman ryhmän mukana, ovat pulassa.*
- *tutkimussuunnitelman tekeminen - ei osata riittävästi ennakoida kaikkia suunnitelmassa vaadittavia asioita, jolloin he alkavat usein tehdä työtä ennen loppuun saakka viimeistelyä suunnitelmaa*
- *Oppari prosessissa kaksi kipukohtaa opiskelijan kannalta: aiheen valinta ja työn aloittaminen ohjaajan kanssa suunnitelmaseminaarin jälkeen*

- *Osa meinaa tuskastua alkuvaiheen "mistään-en-mitään-ymmärrä"- vaiheeseen, kun valmista ratkaisua ei tarjota ja itse ongelmakin voi olla epämääräinen*

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheen jälkeen varsinaiseen **työn toteutuksen käynnistäminen** on monelle opiskelijalle hankala kynnyks. Tässä vaiheessa korostuu suunnittelutyön ja aikataulutuksen merkitys.

- *Opinnäytetyösuunnitelman esittämisen jälkeen poistutaan kesälaitumille ja työ jää suunnitelman tasolle.*
- *Jos aihetta ei ole rajattu selkeästi, tutkielman kirjoittaminen ei etene aikataulussa*
- *Empiriaosuuden kasaaminen ja sen hyödyntäminen työn loppuosassa.*
- *Tietojen keruu ei onnistu suunnitellussa aikataulussa tai tietoja ei olekaan saatavissa.*
- *Lopullisen työn laatiminen. Alku lähtee usein ihan hyvin, mutta sen jälkeen, kun opiskelijat lähtevät koulusta, he jotenkin "katoavat".*
- *kun oikeasti pitää ruveta tuumasta toimeen eli tehdystä suunnitelmasta oikeaan työhön.*
- *Tulosten analysointi ja raportin kirjoitus*
- *Parityössä erilaiset aikataulut (työ- ja opiskelukuvioiden rytmitys) ja kirjoitustavat hidastavat ja aiheuttavat ristiriitoja.*

Viimeistelyvaiheessa opinnäytetyön raportin kirjoittamiseen liittyy monia seikkoja, jotka saattavat viivästyttää opinnäytetyön valmistumista. Kirjoittamiseen liittyvää kynnyksistä voi madaltaa aloittamalla lopullisen raportin kirjoittamisen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työn edetessä.

- *Eivät osaa arvioida loppuvaiheen kestoa oikein*
- *Toinen pulma tuntuisi liittyvän kokoamisvaiheeseen ts. kun kaikki on tehty, ja se pitäisi nyt koota, kirjoittaa, tulkita ja vielä tehdä jatkoehdotuksia*
- *viimeistely, teoriaosuuden täydentäminen aineiston analyysin jälkeen, pohdinta, tiivistelmä sekä stilisointi*

- *raporttien kohdalla ongelmia tulee, jos kirjoittaminen jätetään viimeiseksi. Raporttia kannattaisi kirjoittaa jo työtä tehdessä (johdanto... teoria... työn selostaminenkin pikku hiljaa...), osa osalta eikä erillisenä vasta lopuksi.*
- *Joskus "itse työn" valmistuttua raportin viimeistely tai kirjoitus ei tahdokaan kiinnostaa.*

Opinnäytetyöprosessin viivästyminen tai keskeytyminen on monia syitä, jotka eivät johdu itse työstä tai prosessista. Näitä syitä ovat esimerkiksi erilaiset henkilökohtaiset ongelmat, elämäntilanteiden muutokset, viime hetkellä opinnäytetyön kanssa yhtä aikaa suoritettavat kurssit, paikkakunnalta muuttaminen, työskentely opintojen ohella ja opiskelijavaihto ulkomailla.

- *SOTEssa opiskelijat tekevät opinnäytetyönsä yleensä ajoissa, koska prosessi etenee niin ohjatusti. Aikataulu saattaa heittää, jos opiskelijat eivät saa töitään valmiiksi valmistumista edeltävällä lukukaudella, sillä he ovat harjoittelussa viimeisellä lukukaudella 3 kuukautta.*
- *Viimeisen, eli syventävän harjoittelun alkaminen saa monet hidastamaan opinnäytetyön tekemistä. Jollain se voi loppua kokonaan.*
- *Opiskelija tekee liikaa töitä yrityksessä ja ehdi/jaksa tehdä opinnäytetyötä*
- *Aikataulutusta ei ole tai se on epärealistinen. Opiskelijalla ei ole mitään pakkoa pitää kiinni aikataulusta jos esim. työnantaja ei maksa hänelle palkkaa.*
- *Kokopäivätoihin meno tai muutokset työnkuvassa, perheen ja opinnäytetyön yhteensovittaminen, muutto toiselle paikkakunnalle.*
- *Jotkut työt keskeytyvät, kun elämäntilanne muuttuu tai työelämä vie mennessään, ja on ohjaavan opettajan aktiivisuuden varassa, miten työ saadaan päätökseen.*

9 TAVOITTEISTA JÄLKEEN JÄÄVIEN JA POTENTIALIESTEN PROSESSISTA PUTOAVIEN OPISKELIJOIDEN TUNNISTAMINEN

Opinnäytetyöprosessissa jälkeen jäämisen ja huonoimmassa tapauksessa prosessiin keskeytymisen syytä on monia. Tästä syystä myös tavoitteista jälkeen jäävien ja potentiaalisten prosessista putoajien tunnistaminen on haasteellista. Varhainen tunnistaminen on kuitenkin tärkeää, jotta opinnäytetyöt valmistuvat suunnitelluissa aikatauluissa eivätkä jää kesken.

Opinnäytetöiden ohjaajat tunnistavat näitä potentiaalisia putoajia monesta eri asiasta prosessin kuluessa ja jopa ennen sen mm. alkua opiskelijan aikaisempien opintojaksosuoritusten perusteella. Tärkeää on pystyä puuttumaan tilanteeseen mahdollisimman nopeasti.

- *Jos opinnoissa on ongelmia (=suorittamattomia opintojaksoja paljon), niin yleensä myös opinnäytetyössä tulee ongelmia*
- *Aikaisemmat näytöt ja työt opiskeluna aikana.*
- *Jos opiskelijalla erityisvaikeuksia ylipäättään selviytyä opinnoista, tuottaa opinnäytetyökin vaikeuksia, ellei ole päässyt hyvään ryhmätyöporukkaan.*
- *On ne tiedossa jo ennen aloittamista. Yleensä 5+ kurssin opiskelijoita.*

Yleisimmin potentiaalisen putoajan tunnistamiseen liittyy opinnäytetyön aikataulu ja yhteyden pito ohjaajaan. Opiskelija ei joko pysy sovitussa aikataulussa tai työlle ei saada sovittua selkeää aikataulua. Opiskelija ei saavu sovittuihin ohjaustapaamisiin tai ei sovi tapaamista ohjaajan kanssa.

- *Tulee pitkiä välejä, ennen kuin ottaa yhteyttä.*
- *Eivät käy ohjauksessa*
- *Ellei työstä kuulu mitään pitkiin aikoihin, jotakin on menossa pieleen.*
- *Lähinnä siitä, jos opiskelija ei itse ota lainkaan yhteyttä ohjaajaan vaan kaikki yhteydenpito ja etenemisen seuraaminen jää ohjaajan aktiivisuuden vaaraan.*

- *Sovitut aikataulut eivät pidä.*
- *Opinnäytetyöprosessin aikataulutus kertoo hyvin sen miten työ etenee.*
- *Heppoinen suunnitelma ja sekin tulee myöhässä. Eli aikataulu ja tekemisen taso ilmenee jo alusta lähtien.*
- *Yhteisen prosessivaiheen kohdalla suoritusmerkintöjä jää tulematta.*
- *Sitoutumisesta ohjausprosessiin.*

Ohjaajat tunnistavat potentiaaliset prosessista putoajat usein ohjaustilanteissa.

- *Selvin merkki on, että ohjaustilanteissa opiskelija selittää kovasti tekemis-ään, mutta konkreettista näyttöä on vähän tai ei ollenkaan. Tämä on selkeä merkki, että työ on vielä hakusessa ja silloin on tartuttava asiaan heti. Olemme tehneet henkilökohtaisia aikatauluja tällaisten opiskelijoitten kanssa, mikä on tuottanut tulostakin.*
- *Monesti ko. opiskelija ei löydä aihetta itse ja valittu aihe on yleensä aihe joka ei kiinnosta itse tekijää. Odotukset työelämän suunnasta ovat myös joskus hyvin epämääräiset.*

Potentiaalisten putoajien tunnistamisessa ohjaajan oppilastuntemus on tärkeää. Opiskelijan taustan ja elämäntilanteen perusteella kokenut ohjaaja voi ennakoida mahdollisia ongelmia.

- *Elämäntilanne, työssäkäynti ja mm. parisuhdekuviot.*
- *Silloin kun opiskelija muuttaa pois paikkakunnalta ja alkaa käydä töissä. Yhteyden otot vähenevät.*
- *Jos on paljon opintojaksoja "piikissä" samaan aikaan opinnäytteen kanssa.*

Yleisesti ottaen aikaansaamattomuus on selvä varoitusmerkki potentiaalisesta putoajasta tai keskeyttäjästä.

- *Kaipa he ovat niitä, jotka jahkaavat työn aloittamisenkin kanssa, luulevat, ettei opinnäytetyön tekoon nyt niin paljon aikaa kulu. On aivan kamalaa, jos joku ei vielä neljännen vuoden jouluna tiedä, mistä tekisi opinnäytetyön, ja luulee silti valmistuvansa toukokuussa!*

- *Jahkailevat opiskelijat eivät löydä aihetta. Opiskelijat, joilla on jäsentymätön/alati vaihtuva aihe aiheanalyysi-vaiheessa*
- *Kun aihe vähän leijuu ja yrityksestäkään ei ole vielä oikein varmuutta on syytä jäməköittää ohjausta*
- *Ei vaan tunnu syntyvän mitään, se punainen lanka puuttuu. Onneksi keskustelemalla voidaan asiaan vaikuttaa*

Kaikista näistä merkeistä huolimatta, ohjaaja ei välttämättä pysty tunnistamaan potentiaalista prosessista putoajaa kovin helposti.

- *Tunnistaminen riittävän ajoissa vaikeaa.*
- *Tämä on ongelma, koska niitä ei tunnista systemaattisesti. Ainoa tapa tunnistaa on ohjauksen kautta tai mailikyselyt.*
- *En välttämättä tunnista. Joskus tiedän jo heti ja silloin ymmärränkin tarttua opiskelijaa tiukemmin hihasta ja otan usein vähän niinkuin vierihoitoon, mutta joskus opiskelijat tuottavat todella harmillisia yllätyksiä.*
- *Se on hankalaa. Eipä niitä aina tulekaan tunnistettua ajoissa...*

10 TAVOITTEISTA JÄLKEEN JÄÄVIEN JA POTENTIAALISTEN PROSESSISTA PUTOAJIEN HOITAMINEN

Ohjaajat pyrkivät hoitamaan potentiaalisia opinnäyteyöprosessista putoajia mm. tavallista tiiviimmillä yhteydenotoilla, tapaamisilla, aikataulutuksilla ja konkreettisilla neuvoilla.

Tavallista tiiviimpi ja aktiivisempi yhteydenpitäminen opiskelijaan on yleisin tapa hoitaa näitä opiskelijoita, joiden opinnäytetyö uhkaa jäädä jälkeen aikataulustaan.

- *Yritän muistaa patistella ja tavoittaa. Aina ei tavoittaminen ole helppoa.*
- *Sovin tapaamisia riittävän usein.*
- *Tapaan ohjattavat opiskelijat kerran viikossa, jälkeen jääviä voi kannustaa eteenpäin heti. Meillä on myös koko opiskelijaryhmän tuki mukana koko prosessin läpi. Harvoin kukaan tekee työtään yksin.*
- *säännöllisesti sovituissa ohjauskeskusteluissa ja seminaaritalanteissa*
- *Kyselen sähköpostilla missä vaiheessa työ on, jos ei ole aikoihin (muutamaan kuukauteen) kuulunut mitään.*
- *Omia ohjattaviani paimennan kyllä spostilla jos mitään ei ala kuulumaan.*
- *Järjestän tapaamisia säännöllisin väliajoin, ajoittain kokoan tilanteen missä mennään*
- *Yhteydenpitojen ja tapaamisten sopiminen aina niin, että seuraava etappi on lyöty lukkoon ohjaajan ja opiskelijan kalenteriin, tarvittaessa vaikka viikoittain.*

Motivointi ja kannustaminen eri keinoilla nähdään hyvänä käytäntönä opinnäytetöiden ohjauksessa.

- *Motivointi on tärkeää niille, joilla työ uhkaa keskeytyä.*

- *Suostuttelemalla, vakuuttelemalla, että kannattaa lähteä liikkeelle ajoissa - ei PAKOTTAMALLA tiettyyn aikatauluun, joka koulun kannalta ideaali muttei sitä välttämättä opiskelijan kannalta*
- *Laitan paimenpostia melko pienellä kynnyksellä, tuen ja kannustan ja luon uskoa siihen, että kyllä tästä vielä oppari tulee*

Useat ohjaajat käyttävät selkeiden etappien ja konkreettisten osatavoitteiden sopimista potentiaalisten putoajien ohjaamisen keinoina.

- *Vaadin viikkoraportit, vaikka ei olisi edistystäkään. Vahvistaa motivaatiota tehdä asioita.*
- *konkreettiset neuvot: mitä teet seuraavaksi aikataulu laaditaan yhdessä*
- *Jokaisella ohjauskerralla sovitaan seuraava ohjausaika ja kaikki ne tehtävät mitä seuraavaan ohjaustapaamiseen mennessä on oltava tehtynä --- toimii erinomaisesti. Oltava joustoa ottaa ohjausaikoja myös kesään vaikka sitten sähköisesti.*
- *Selkeämmin sovin aikataulullisesti opiskelijan kanssa, mihin mennessä on seuraava vaihe tehty. Aikataulutus yksi vaihe kerrallaan on silloin toimivampi kuin koko kakun aikataulutus kerralla osiin.*
- *Siinä vaiheessa, kun nähdään, ettei tekstiä synny, pyrimme tapaamaan säännöllisin ajoin ja asettamalla pieniä osatavoitteita.*
- *Sopimalla tapaamisia ohjattavan kanssa ja antamalla hänelle välitehtäviä seuraavaan tapaamiseen.*
- *Tuen ja keskustelen opiskelijan kanssa ja yhdessä yritämme selvittää, miksi työ ei etene. Puhumalla asia konkretisoituu ja opiskelija joutuu pukemaan sanoiksi, mitä haluaa opinnäytetyöllään osoittaa. Kysymyksien avulla parhaiten autan opiskelijaa jäsentämään omaa työtään ja saan hänet pohtimaan mitä tekee, miksi tekee, miten ja kenelle. Eli pyrin saamaan opiskelijan pohtimaan, mikä on keskeisintä ja tärkeintä omassa työssään. Motivaatiokin lisääntyy, kun opiskelija huomaa, että juuri hänen työstään ollaan kiinnostuneita. Opponentilla on myös tärkeä rooli toisen työn etenemisessä, hänen tulee seurata prosessia ja olla tukena ja myös eteenpäin "potkijana".*

Ohjaajat eivät myöskään vaadi potentiaalisista putoajilta välttämättä samalla mitalla kuin prosessiin normaalisti suorittavilta.

- *Olen laskenut vaatimustasoa ja ottanut opiskelijan kyvyt huomioon, jos on ollut hyvää yritystä ja työtekoa. En tiedä, onko oikein, mutta vaatimuksena on, että mahdollisimman moni valmistuisi.*

Osa ohjaajista ei poikkea potentiaalisten putoajien hoitamisessa siitä, miten toimii kaikkien muidenkin opiskelijoiden kanssa. He korostavat opiskelijan omaa vastuuta prosessissa. Osa ohjaajista tuntuu melko pessimistisiltä, jopa luopuneen toivosta.

- *Samalla tavalla kuin muitakin, tosin käyttämällä enemmän aikaa siihen, että opiskelijalla on realistinen aikataulu + suunnitelma työn saattamiseksi valmiiksi*
- *aika ei riitä holhoamiseen! Ammattiin valmistuvan henkilön tulisi jo pystyä itsenäisesti puristamaan opinnot loppuun jos muilta osin opinnot ovat kassassa.*
- *On opiskelijan oma vastuu ottaa ohjaajaan yhteys. Olen yrittänyt tehdä toisin, ei ole tuottanut tulosta.*
- *Vastuu on opiskelijalla: opinnäytetyöpassiin on merkitty myös ohjauskerrat eli opiskelija tietää, että ohjaajaan tulee olla yhteydessä prosessin kuluessa. Opinnäytetyötä ei voi tehdä opiskelijan puolesta. Yleensä kyllä opinnäytetyöt valmistuvat suht ajallaan.*
- *Minä en voi tehdä mitään, jos joku ei tee ajoissa työtänsä.*
- *Koska minulla ei ole siinä vaiheessa enää tunteja heille, vien luokkien lokeroihin tarkastusaikatauluista kertovia aanelosia, joiden toivon pelottelevan työn ripeään tekoon. Mutta eiväthän ne edes tavoita niitä, jotka tekevät työtään ties missä.*

11 OHJAAJIEN KOULUTUSTARVE

Opinnäytetyiden ohjaajilta kysyttiin, minkälaista koulutusta he opinnäytetöiden ohjaajina tarvitsisivat. Vastauksissa esiin nostetut toiveet ja tarpeet kattavat koko opinnäytetyön ohjauksen kentän töiden luonteesta, prosessin hallinnan kautta opinnäytetöiden arviointiin.

Kysymys koulutustarpeesta herätti toiveita siitä, että ohjaajille järjestettäisiin koulutusta **ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä** yleensä. Tarvetta olisi selventää mm. eroa yliopiston ja ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden välillä.

- *Edellisestä koulutuksesta on niin paljon aikaa, että olisi varmaan syytä pohdita, millainen opinnäytetyön amk:ssa pitäisi olla.*
- *Mikä on amk:n opinnäytetyö ja miten se poikkeaa yliopiston tieteellisestä opinnäytetyöstä*
- *AMK opinnäytetöiden profiloituminen ja ohjausprosessi sen osana.*
- *Eri alojen opinnäytetöitten vertailua ja erilaisten käytäntöjen hahmottamista.*
- *Hyvän työn vaatimukset ovat vielä hakusessa.*

Koulutusta toivottiin myös **prosessiin hallintaan ja ohjaamisen käytänteisiin.**

Ohjaajan rooli ja vastuut kaipaavat myös selvennystä.

- *Minkälainen on hyvä opinnäytetyön ohjaaja?*
- *Prosessin vaiheet ja ohjaajan vastuut ja tehtävät*
- *Projektin johtamisessa ja aikataulutuksessa*
- *Tukea ja opastusta opinnäytetyön ohjaukseen*
- *Hyvä perehdytys koko prosessiin ennen kuin heitetään ohjaamaan.*
- *Erilaisten toiminnallisten opinnäytetöiden ohjaamisesta. Menetelmällistä ohjausta myös.*

Menetelmäosaamiseen toivottiin runsaasti lisää koulutusta. Useat ohjaajat kokivat, etteivät hallitse erilaisia menetelmiä kovin syvällisesti. Koulutuksen lisäksi toiveissa oli ohjaajienkin käyttöön soveltuva menetelmätyöpakki.

- *Toisaalta toivoisin, että menetelmäohjaaja olisi henkilö, jolla kyseinen menetelmä hallussa - lisenssiaatit, tohtorit. Työn arvioijan pitäisi mielestäni olla muu kuin ohjaaja.*
- *Helppo työkalupakki menetelmistä (esim. korkeintaan kymmenen sivua) selkokielellä. Useimmat riviopettajat eivät uskoakseni ole kovin kiinnostuneita menetelmäopinnoista, eivätkä jaksaa lukea kovin syvällisiä teorioita eri tutkimusmenetelmistä ja niiden käytöstä.*
- *Tutkimusmenetelmien käyttöön ja vaihtoehtoihin*
- *Kaipaisin tukea tilastollisten menetelmien hallintaan*
- *Tulosten tulkinta, analyysi ja ylipäätään mittaaminen*
- *Toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamiseen*

Osa ohjaavista opettajista toivoi lisäkoulutusta myös **lähteiden** käyttöön. Vastauksissa käy ilmi, että koulutusta kaivattaisiin sekä ohjaajille että opiskelijoille.

- *Lähteiden monipuolinen käyttö. Ja että se vaatii uurastusta työn alkupuolella paljonkin enemmän mitä nyt tehdään*
- *Omalla alallani lähteet ovat usein kiven takana. Tarvitsisin apua lähteiden (lähinnä kirjallisuuden) monipuoliseen metsästykseen (tietenkin ensi sijassa opiskelija etsii, mutta minun pitää siinä olla tukena).*
- *Lähteiden ja tiedonhakuun, erityisesti silloin kun aihe on uusi eikä meidän kirjaston hyllyllä roiku niitä opuksia suomen kielellä. Tässä vaiheessa opiskelijat eivät osaa hakea tietoa.*

Yksittäisiä muita koulutustarpeita ja toiveita esitettiin mm. seuraavia:

- *päivittämistä tämän päivän oppimisstrategioista ja oppimiskäsityksistä.*
- *Vertaistuki eli keskustelut kollegojen kanssa*
- *Kertausta koko prosessiin ja arviointikriteereihin, joilla työt/arviointi saadaan yhteismitallisiksi. Vuorovaikutustaitojen parantaminen.*
- *Kriteeristö!!!! Nyt opettajat antavat epätasa-arvoisesti numeroita.*
- *Kirjallisen tutkielma-raporttiosuuden nykyisiin vaatimuksiin.*
- *Toiminnallisen opinnäytetyön raportointi*

- *Paljon pohdintaa omalla alallamme tuottaa yrityksille tehty tuotesuunnittelu-työ, millaisia sopimuksia yrityksen kanssa tulisi laatia, jotta opiskelija voisi hyötyä omasta työstään, kun hänen suunnitelmansa otetaan yrityksessä tuotantoon*
- *ei niinkään koulutusta, vaan selkeät yhteiset linjaukset esim. arviointiperiaatteista, käytännön kysymyksistä työn valmistumisvaiheessa (miten, missä)*
- *Tuntemusta toisten koulutusalojen opinnäytetöiden ohjauksesta. Keskustelua keskenämme saman koulutusalan sisällä opinnäytetyön ohjauksen ongelmakohdista*

12 YRITYSYHTEISTYÖN KEHITTÄMISTARPEET

Opinnäytetyöt tehdään hyvin usein yrityksissä ja/tai työelämän tarpeisiin tai tilauksesta. Sujuva yhteistyö yrityksen, ammattikorkeakoulun ja opinnäytetyötä tekevän opiskelijan kesken on edellytys sujuvalle opinnäytetyöprosessille. Siksi yritys yhteistyön kehittäminen on keskeinen osa myös opinnäytetyöprosessin kehittämistä.

Ohjaajilta kysyttiin, onko opinnäytetyöprosessiin liittyvässä yritys yhteistyössä heidän näkemystensä ja kokemustensa perusteella asioita, joita tulisi kehittää.

Yleistä kehitettävää ohjaajat näkevät mm. yhteydenpidossa ja tiedottamisessa.

- *Voisi kehittää, mutta ei liian raskasta tapaa siihen*
- *Tietysti se voisi aina olla tiiviimpää. Ja uusia yritys yhteistyökumppaneita voisi yrittää löytää.*
- *Yhteydenpitoa voisi olla enemmänkin.*
- *Tiedottaminen tulevista projekteista hyvissä ajoin*
- *Kulttuurissa olemme tehneet vähän yritys yhteistyötä, liian vähän. On paljon kehitettävää ja voisi kokeilla erilaisia toimintamalleja jotka soveltuisivat kulttuurialalle.*
- *Yrityskäynneille ei ole varattu resurssoinnissa aikaa.*
- *Ohjaajan ja yrityksen yhteyshenkilön / ohjaajan välinen yhteistyö. Onko sitä ja jos niin miten? Ei muistaakseni näy opinnäytetyöprosessin kuvauksessa?*
-

Yksi kehittämiskohde opinnäytetöiden ohjaajien mielestä voisi olla **aihepankki**.

- *Opinnäytetyöpankki aktiivisesti toimintaan niin että esim. pk-yrityksille opinnäytetyö tulee itsestään selväksi tavaksi viedä kehitysasioita eteenpäin*
- *Aihepankki-malli voisi tuoda joillekin opiskelijoille apua alkuun pääsemiseen*

Suuri osa ohjaajien työelämäyhteistyön kehittämiseen liittyvistä kehittämistarvehdotuksista liittyi **työelämälle suunnattuihin ohjeisiin**. Ohjaajat toivovat kirjallis-

ta materiaalia ja ohjeistusta työelämälle siitä, mitä opinnäytetyöt ovat ja yhteiset pelisäännöt niiden teettämiseen.

- *Ohjeistus työelämäohjaajille*
- *Kirjalliset ohjeet, millaisia töitä opinnäytteeksi voi tarjota ja toisaalta mitä yritykset niistä hyötyvät. Selvät pelisäännöt, mihin yritys, opiskelija ja ohjaaja sitoutuvat yhdessä.*
- *Voisiko olla joku yleisinfo-lappunen minkä opiskelija voisi antaa työn teettäjälle, sopimuksen lisäksi*
- *opiskelijoille tulisi tehdä paketti jaettavaksi yritys-elämää varten.. se voisi sisältää koulun esitteitä, koulutusohjelman esitteitä, lyhyen kuvauksen opinnäytetyöstä ja sen tasosta, opinnäyteprosessikuvauksen, ym....*
- *Työelämäohjaajan osuus on aina vähän epäselvä: osa korjaa kirjoitusvirheitä, osa ei ota kantaa mihinkään.*

Kehittämistarpeita ohjaajat näkevät myös **sitoutumisessa prosessiin** puolin ja toisin. Yritysten toivotaan ottavan entistä paremmin vastuuta ohjauksen toimivuudesta koko prosessiin ajan. Yritysyhteistyön helpottamiseksi toivottiin myös sopimuskäytännön yhtenäistämistä.

- *Ohjaajan pitäisi aina olla yhteydessä yhteistyökumppaniin alkuvaiheessa, jolloin rajauksia tehdään. Yritykset kun tuppaaavat vaatimaan liian suuria asioita...*
- *Yritysten vastuuhenkilöiden sitouttaminen paremmin prosessiin.*
- *Yritysten sitoutuminen ohjaukseen*
- *Yhteistyösopimukseen viitaten, työelämän edustajan sitouttaminen/mukanaolo prosessin aikana, ei pelkästään alussa ja lopussa*
- *Tiivistää yhteistyötä ja saada hoitamaan osansa prosessista hyvin.*
- *Työelämäohjaajat voisivat olla aktiivisempia opiskelijan tukijoita. Työ kyllä mielellään tilataan, mutta sitten unohdetaan, kunnes valmistuu.*
- *Yrityksen sitoutuminen opinnäytetyön ohjaamiseen on varmaankin ikuisuusongelma. Joissakin tapauksissa yrityksen innostus alussa on ollut valtaisa ja sitten hiipunut nopeasti kun tuloksia ei tullutkaan kuukaudessa.*

- *Riittävien resurssien varaaminen opiskelijan käyttöön opinnäytetyön suorittamiseksi yrityksessä*

Opinnäytetöiden toteuttamisen jälkeen saatava **palaute ja töihin liittyvä jälkihoito** yleensäkin kaipaavat ohjaajien mielestä jonkin verran kehittämistä.

- *Palautteen pyytäminen yritykseltä ja opiskelijalta.*
- *jälkihoito pitäisi aina muistaa - oliko työ onnistunut myös "tilaajan" kannalta*
- *Sitä, miten yritykset aikovat hyödyntää opinnäytetyön tuloksia (etukäteissuunnitelma tästä, jolloin työn tekijä on varmasti motivoituneempi)*
- *Opinnäytetöiden esilletuominen paremmaksi. Nimenomaan tulosten esittäminen*

13 OPINNÄYTETÖIDEN JA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KEHITTÄMISTARPEET

Ohjaajakyselyn lopuksi opinnäytetöiden ohjaajilta kysyttiin, mitä muita kehittämistarpeita se näkevät ammattikorkeakoulun opinnäytetöissä tai opinnäytetyöprosessissa edellä kuvattujen kysymysten lisäksi.

Yksittäisiä kehittämistarpeita nostettiin esille monia. Ohjaajat toivoivat mm. hyvien käytänteiden levittämistä, jota edistäisi tutustumista muiden ammattikorkeakoulujen käytänteisiin ja muiden koulutusalojen opinnäytetöihin. Pelisääntöjen yhtenäistämistä ja prosessiin nivomista niihin toivottiin myös.

- *Bench-marking muiden ammattikorkeakoulujen hyviin kokemuksiin ja käytäntöihin.*
- *Prosessia voisi tehdä tutuksi jo ennen kuin opiskelijat käytännössä astuvat siihen mukaan, ettei aikataulutusta käytännön asiat tule kenellekään yllätyksenä.*
- *Varmistusta siitä että prosessin ohjaus hoituu eli sekä ohjaaja että ohjattava hoitavat leiviskänsä.*
- *Selkeyttä ja pysyvyyttä prosessiin*
- *Vielä tarkemmin portaittain mitä missäkin vaiheessa tehdään. Eli ei saa luottaa ihmisten muistavan puhuttu sana.*

Prosessin seurantaan toivotaan parempia työkaluja, jotta mahdolliset puutokset löydetään mahdollisimman aikaisin. Kaiken opinnäytetöitä koskevan materiaalin saatavuus sähköisessä muodossa nousi esille kehittämistarpeena.

- *Prosessin dokumentoimiseen (historia) ja suoritusten, dokumenttien ja opiskelijoiden hallintaan olisi hyvä olla sovellus. Moodle on hyvä alku, mutta kankea. Tämä sovellus vähentäisi ohjaajalle tulevaa sähköpostia, auttaisi opiskelijoita hahmottamaan prosessin eri vaiheet ja jämköittäisi aikatauluja.*

Myös ohjauksen toteuttamiseen toivottiin muutoksia, samoin lisää resursseja peräänkuulutettiin.

- *Prosessiin ohjaus kurssi 2 kertaa vuodessa. jolloin opiskelija voi valita missä vaiheessa prosessinsa aloittaa*
- *Kulttuurin alalla opinnäytteisiin kuuluu näyttelyn järjestäminen. Tiloja tai rahaa näyttelytilojen käyttämiseen ei ole!*
- *No niitä resursseja ehkä vielä lisää...*
- *Keskittäisin enemmän ohjausta yliopettajille.*

Opinnäytetöiden tiiviimpää kytkemistä ammattikorkeakoulun TKI-toimintaan toivottiin myös kehitettävän.

- *Toiminnallisia opinnäytetöitä lisää. Samoin opinnäytetöitä, jotka on konkreettisesti sidottu erilaisiin hankkeisiin.*
- *T&K-strategian päivitys ja yhteiset suuntalinjat, kuitenkin koulutusalojen erityispiirteitä kunnioittaen.*
- *Muutamia hyviä hankkeita onkin vireillä. Tiedottaminen näistä uusista hankkeista ja kaikkien ohjaajien näkemysten kerääminen on erittäin tärkeää.*

Yksittäisissä kehittämistoiveissa nostettiin esiin mm. seuraavia:

- *Lopputyöstä olisi hyvä saada useampi arvio.*
- *Tason nosto niin että kiitettäviä arvosanoja olisi enemmän.*
- *Kirjallisuuteen jokin minimiraja vaikka se on vaikeaa. Esim. 6 kirjalähdettä, kuusi ammattilehtilähdettä, pari alan tutkimusta, kuusi nettilähdettä, ja pari muuta lähdettä= olisi minimi. Kapea lähdeaineisto laskee työ laatua helposti!*
- *Arkirealismia lisää. Työ ei ole pro gradu.*
- *Miten eroamme ja eroammeko yliopiston kandidoista?*

14 OPINNÄYTETÖIDEN OHJAAJIEN HAASTATTELUT

14.1 Haastattelujen tarkoitus ja toteutus

Opinnäytetöiden ohjaajille tehdyn kyselytutkimuksen lisäksi haluttiin syventää näkökulmaa Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjaukseen liittyvistä koulutusala- ja ohjelmakohtaisista käytänteistä ja niiden eroista. Tätä varten haastateltiin viisi eri koulutusalojen opinnäytetöiden ohjaajaa.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina maaliskuussa 2010. Haastatellut kertoivat omista opinnäytetöiden ohjaamiseen liittyvistä kokemuksistaan ja näkemyksistään noin kahden tunnin vapaamuotoisissa keskusteluissa. Haastattelujen keskeinen anti on koottu seuraaviin lukuihin.

14.2 Opinnäytetöistä sosiaali- ja terveysalalla

Päivi Löfman, yliopettaja

- Terveystieteiden tohtori
- Tuntiopettaja vuodesta 1996 lähtien, hoitotyön yliopettaja vuodesta 1999
- Ohjannut alusta asti opinnäytetöitä
- Vuosittain ohjaa noin 30 opinnäytetyötä

Terveydenhoitoalalla on yleisintä se, että 1-3, joskus 4 tai jopa 5 opiskelijaa tekee opinnäytetyön yhdessä. Useimmiten se on toiminnallinen työ, johon liittyy raporttiosuus. Yliopettaja Päivi Löfmanin mukaan ryhmätyö on toivottavinta, mutta edelleen on mahdollista tehdä opinnäytetyö yksinkin. Uusi opinnäytetöiden muoto on kolmen artikkelin sarja, jonka opiskelija kirjoittaa aikaisempien tutkimusten pohjalta. Lisäksi jonkin verran opinnäytetöitä laaditaan perinteiseen, mutta nykyään väistyvään tapaan tekemällä kartoitus ja sen raportti.

Opiskelijat tekevät muun muassa tieto- ja opetuspaketteja, videoita ja perehdytyskansioita sekä järjestävät testauksia, kursseja ja tapahtumia. Ideaalista on Päivi Löfmanin mukaan, että opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja toiminnallinen. Eduksi on myös monialaisuus eli se, että ryhmässä on mukana opiskelijoita eri suuntautumismuutosehdoista. Kaikista opinnäytetöistä pidetään ”viittä vaille seminaari” eli loppuseminaari, jossa jokainen esittelee työnsä esitelmänä ja PowerPointesityksenä. Yleisönä on opiskelijoita ja opettajia. Jokaisen on käytävä opintojensa aikana seitsemässä suunnitelma- ja loppuseminaarissa. Suotavana pidetään, että alkaisivat käydä niissä jo opintojen varhaisessa vaiheessa. Jokaisesta opinnäytetystä laaditaan myös raporttiosuus.

Opinnäytetöiden työelämälähtöisyyden edistämiseksi sosiaali- ja terveysalalla on aikaisemmin järjestetty ”pestuupäivä”, jolloin koululle on tullut esimerkiksi osastonhoitajia kertomaan, millaisista aiheista olisi kysyntää.

Ryhmässä tehtävät opinnäytetyöt sopivat Päivi Löfmanin mukaan terveysalan opiskelijoille erityisen hyvin siksi, että hoitotyö on ryhmätyötä. Monialaisuus puolestaan antaa työskentelyyn erilaisia näkökulmia. ”Opiskelijat käyttävät monipuolisempia tutkimusmenetelmiä ja myös sisäistävät niitä. Organisoitaitaidot kehittyvät, samoin kyky työnjakoon. Vastuullisuus korostuu kuten myös toisten ryhmän jäsenten näkökulmien ja mielipiteiden ymmärtäminen, mikä edistää hoitotyössä keskeisten vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Ryhmätyössä opiskelija saa myös kokemusta työelämässä tarvittavasta sitoutumisesta yhteiseen tavoitteeseen.”

Ryhmätyön ongelmana Päivi Löfman pitää sitä, että osalla opiskelijoista on joskus suuriakin vaikeuksia todella sitoutua pitkäjänteiseen toimintaan yhdessä muiden kanssa. ”Tekijöiden ajankäytöstä on tehtävä suunnitelma jo heti opinnäytetyötä aloitettaessa, mutta toisaalta opiskelijoiden on prosessin aikana osattava myös tehdä kompromisseja ajankäytön suhteen. Varsin haasteellista on työnjako, josta siitäkkin on sovittava jo alussa. Toisaalta on niin, että liian tiukka työnjako kapeuttaa kokonaisuuden näkemistä.” Löfman sanoo opiskelijoille olevan toisinaan vaikeaa

vastata työelämän aikatauluihin ja tarpeisiin. ”On opittava joustavuutta, eräänlaista nöyryyttä työskenneltäessä yhteistyössä työelämän edustajien kanssa, ja sitä hoidotyössä tarvitaan.”

Löfmanin mukaan ohjaajan olisi jo heti työn alussa havaittava opiskelijoiden erilaiset tavoitteet esimerkiksi arvosanan suhteen. ”Prosessin aikana syntyy monia ongelmia, jotka on ohjaajan avulla ratkaistava. Ryhmien työskentelyä on ohjattava siten, ettei joku asetu liian määräävänsä asemaan. On huolehdittava myös työmäärän sovittamisesta yhtä suureksi kullekin tekijälle. Opettajan kannalta on haasteellista ryhmädynamiikan näkeminen ja sen ohjaaminen oikeaan suuntaan sekä ryhmän erilaisten persoonallisuuksien yhteensovittaminen. Joskus joku liittyy ryhmään sen työn jo alettua, mikä ei aina ole helppoa, mutta hyödyllistä se on, koska niin tapahtuu työelämässä alituisen. Erityisen vaativaa on ohjata aikuis- ja nuorisosasteen opiskelijoiden yhteistyötä.”

14.3 Opinnäyteistä tekniikan koulutusallalla

Martti Ylä-Jussila, lehtori

- Diplomi-insinööri
- Opettaja vuodesta 1996 lähtien
- Ohjannut opinnäytetöitä vuodesta 2000
- Vuosittain ohjaa noin 8 opinnäytetyötä

Tietotekniikan vanhassa, päättyvässä opetusohjelmassa on ollut kolme suuntautumisvaihtoehtoa: liiketoiminnan tietojärjestelmät, ohjelmistotekniikka ja viestintätekniikka. Eri suuntautumisvaihtoehtojen opinnäytetyöt ja niiden ohjaus poikkeavat merkittävästi toisistaan. Lehtori Martti Ylä-Jussila on ohjannut ohjelmistotekniikan suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetöitä.

Uudessa opetusohjelmassa on kaksi suuntautumisvaihtoehtoa: tietojärjestelmien kehitys ja organisaation IT-palvelut. Suuntautumisvaihtoehdot jakaantuvat erikoistumisvaihtoehtoihin, joita on neljä. ”On mahdollista, että erikoistumisvaihtoehdot

vaihtuvat opiskelijoiden opiskelutavoitteiden ja toivomusten mukaisesti, joten tulevaisuudessa tehdään hyvin erilaisia opinnäytetöitä: ohjelmistotekniikan opinnäytetöiden osuus vähenee, tutkimusten osuus kasvaa ja odotettavissa on hyvin erikoisia toiminnallisia opinnäytetöitä. Uskon kuitenkin, että suunnitelmallinen työskentelytapa niissäkin tapauksissa auttaa pääsemään hyvään lopputulokseen”, Martti Ylä-Jussila sanoo.

Tietotekniikan ohjelmistotekniikan opinnäytetöiden lähtökohtana on asiakkaan, yleensä yrityksen, tarve tai ongelma. Ne ovat lähes kokonaan hankkeistettuja ja menevät hyötykäyttöön. Ryhmätyö on nykyään yhä useammin välttämätöntä, koska opinnäytetöinä tehtävät ohjelmat, ohjelmistot ja järjestelmät ovat niin työläitä, että niiden tekeminen yhtenä työnä on mahdotonta. Esimerkiksi pk-yrityksen toiminnanohjausjärjestelmän tekeminen voi vaatia opiskelijoilta jopa 3000 työtuntia. Yhdestä hankkeesta saattaa syntyä useita harjoitustöitä ja viisikin opinnäytetyötä. Norminmukaisen (15 op) opinnäytetyön tekeminen vaatii opiskelijalta 400 työtuntia, mistä ensimmäiset 100 tuntia kuluu ongelman esiselvityksiin ja toteutustekniikoiden opiskeluun. Lopuksi opiskelija tarvitsee noin 100 tuntia opinnäytetyön raportointiin. Varsinaiseen ohjelmatyöhön jää siten vain noin 200 tuntia. Ryhmätyö organisoidaan projektiksi, jossa opiskelijoiden tehtäväjako on selkeä.

Ryhmätyössä jokainen opiskelija saa tehtäväkseen taipumustensa ja taitojensa mukaan oman sektorinsa. Opinnäytetyö lähtee liikkeelle esitutkimuksesta ja analyysistä eli ongelman määrittelystä. Se vaihe ei vaadi niinkään ohjelmointi- kuin kommunikaatiotaitoja, vaikka opiskelijalla on tietenkin oltava riittävästi teknistä tietoa siitä, millaiset asiat ovat toteutettavissa ja millaiset eivät. Testauskaan ei välttämättä vaadi hyviä ohjelmointitaitoja, mutta vahva alan yleissivistys on opiskelijalla oltava ja hänen on hallittava kuvauskielet. ”On osattava puhua sekä ihmistä että insinööriä”, kuten Saimaan ammattikorkeakoulusta valmistunut tietotekniikan insinööri Laura Sainio on asian ilmaissut.

Opinnäytetyöprosessi noudattaa pääpiirteissään Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessia ja ohjelmistotuotannon perinteistä vesiputousmallia. Työ etenee järjestelmällisesti vaatimusmäärittelystä suunnittelun ja toteutuksen kautta testaukseen ja käyttöönottoon. Projektin aikana laaditaan joukko ohjelmistotuotannossa tarvittavia dokumentteja. Laajan projektin aikana huolellinen dokumentointi on välttämätöntä, koska tekijät vaihtuvat ja työt joudutaan jakamaan usealle peräkkäiselle tekijäjoukolle. Tiedon välittäminen ryhmältä toiselle perustuu pääosin mainittuihin dokumentteihin. Mikäli asiakas ei tiedä projektin alussa tarkkaan, mitä hän tarvitsee, joudutaan toisinaan määrittelyvaiheessa tekemään useitakin prototyyppejä.

Opinnäytetyön tekemiseen valmistaudutaan periaatteessa kaikilla aiemmillä ammattiaineiden opintojaksoilla, koska niissä opittuja menetelmiä ja tekniikoita tarvitaan opinnäytetyötä tehdessä. Opiskelijoiden valmentaminen opinnäytetyön tekemiseen alkaa kolmannen lukuvuoden keväällä, jolloin he osallistuvat edellisen vuosikurssin opinnäytetöiden esittelytilaisuuksiin eli opinnäytetyöseminaareihin ja tutustuvat opinnäytetyöohjeisiin. Seminaarit jatkuvat kuukausittain neljännen vuoden syksystä lähtien. Ensimmäisissä opiskelijat seuraavat viimeiset esitykset edellisen vuoden opinnäytetöistä, syventyvät opinnäytetyöohjeisiin, tutustuvat tarjolla oleviin aiheisiin ja esittelevät oman aiheensa sen tavoitteet.

Opinnäytetyön aihe on valittava neljännen vuoden ensimmäisen periodin aikana, ja projektisuunnitelma työn toteutuksesta on oltava valmiina neljännen vuoden syyslukukauden lopussa. Opinnäytetyön tekeminen täysipäiväisesti alkaa neljännen vuoden kevätlukukauden alussa tammikuussa, ja se pyritään saamaan valmiiksi 3 kuukaudessa eli huhtikuun alkuun mennessä.

Ennen opinnäytetyötä opiskelijat tekevät neljännen vuoden syyslukukauden aikana ryhmätyönä tietojärjestelmäprojektin, jonka laajuus on 10 opintopistettä. Projekti on ns. kokoava opintojakso, jossa opiskelijat soveltavat eri opintojaksoilla oppimiaan menetelmiä ja tekniikoita käytännön tietojärjestelmän kehittämiseen. Joskus opin-

näytetyö voi syntyä tuon projektin jatkona.”Kun opiskelija on saanut tehdyksi projektityönsä, opinnäytetyön tekeminen sujuu lähes poikkeuksetta ilman suuria ongelmia”, sanoo lehtori Martti Ylä-Jussila.

Ohjelmistotekniikan opinnäytetyön ohjaaminen noudattelee normaalia tietojärjestelmäprojektin ohjaamista. Projektin ohjaaminen perustuu opiskelijan laatimaan ja ohjaajan hyväksymään projektisuunnitelmaan. Yleensä projektille on nimetty ohjausryhmä, johon kuuluvat asiakkaan nimeämät ohjaajat, ammattikorkeakoulun ohjaajat ja projektipäällikkö. Ohjausryhmä pitää ensin aloituskokoukseen ja kokoontuu sen jälkeen projektin aikana vähintään kerran kuukaudessa sekä osallistuu lopuksi vielä päätöstilaisuuteen. Projektiryhmä pitää projektin aikana ns. viikkopalaveria, joissa ovat mukana myös ohjaajat, joten ne toimivat samalla opinnäytetöiden ohjaustilaisuuksina. Viikkopalaverissa seurataan töiden etenemistä ja suunnitellaan seuraavia tehtäviä sekä katselmoidaan tuotoksien laatua.

Mikäli tehtävän työn tilannut yritys haluaa salata siitä jonkin osan, se jätetään pois opinnäytetyön julkisesta versiosta. Raportti on silloin kirjoitettava niin yleisellä tasolla, etteivät luottamukselliset tiedot paljastu. Tällaisia töitä ovat olleet muun muassa eräät turvallisuusalan toimeksiannot sekä eri tahoille tehdyt tuotekehitystyöt.

14.4 Opinnäytetöistä liiketalouden koulutusallalla

Marjut Heikkilä, yliopettaja

- Oikeustieteen maisteri ja varatuomari
- Työskennellyt ammattikorkeakoulun opettajana vuodesta 2005
- Ohjaa vuosittain 8 -13 opinnäytetyötä

Liiketalouden alalla opinnäytetyöt tehdään suurimmaksi osaksi yksilötyönä. Usein ne ovat toiminnallisia kuten esimerkiksi perehdyttämis- tai työsuojeluoppaita. Silloin kun kyseessä ovat työelämälähtöiset työt, yritysten selvitystarpeet liittyvät yleisimmin markkinointiin: halutaan markkina- ja markkinointisuunnitelmia. Toiminnallisiin

opinnäytetöihin liittyy aina myös teoriaosa, jossa ongelmaa tarkastellaan yleisellä tasolla kirjallisuuden perusteella.

Laskentatoimessa varsin tyypillisiä opinnäytetöitä ovat sellaiset, joissa tutkitaan yrityksen laskentajärjestelmän toimivuutta tai jonkin uuden menetelmän, kuten ympäristötilinpäätöksen käyttöönottoa. ”Tässä ehkä olisi saumaa tietotekniikan yksikön kanssa tehtävälle yhteistyölle”, sanoo liiketalouden yritys juridiikan yliopettaja Marjut Heikkilä.

Myös puhtaasti tutkimuksellisia opinnäytetöitä tehdään; selvitetään esimerkiksi vaikkapa kuluttajansuojan eroja eri maissa. Yritys juridiikan opinnäytetyöt ovat useimmiten soveltavaa tutkimusta. On tutkittu muun muassa kaupan aukioloaikojen muutosten vaikutuksia työaikoihin, uuden maksupalvelulain käytännön vaikutuksia, internetissä olevien neuleohjeiden tekijänoikeusongelmia tai vaikkapa nettipiratismia ja brändiväärennöksiä.

Liiketalouden koulutus alalla opinnäytetyöprosessi alkaa niin sanotuilla infoluennoilta, joilla 3. opiskeluvuoden syksyllä opiskelijoille kerrotaan opinnäytetyöprosessista, työlle asetettavista vaatimuksista ja tutkimusmenetelmistä sekä ohjataan hyvään kielenkäyttöön.

Ennen opinnäytetyötä eri suuntautumisvaihtoehdoissa pidetään niin sanottu ideariihä. Marjut Heikkilä sanoo tuossa vaiheessa tuntevansa oman suuntautumisvaihtoehdonsa opiskelijat jo varsin hyvin ja tietävänsä heidän osaamisensa ja kiinnostuksensa kohteet. Ideariihä pidetään mieluiten muualla kuin koululla. Juridiikan alalla toimeksiantoja on yleensä tarjolla vähän, kenties vain 2 - 3 ryhmää kohden, kun taas markkinoinnissa tai laskentatoimessa opinnäytetyöt hyvin usein rakentuvat toimeksiantojen pohjalta. ”Aluksi opiskelijat ovat ihan pihalla”, Heikkilä sanoo. ”Heittelen heille täkyjä, ajassa liikkuvia aiheita.” Heikkilä auttaa opiskelijat alkuun, vaikka ei ohjaisikaan koko opinnäytetyötä.

Heikkilän mukaan ehdoton edellytys opinnäytetyön onnistumiselle on se, että aihe todella kiinnostaa opiskelijaa. Sellaisia aiheita, joihin liittyy jokin opiskelijan oma-kohtainen huono kokemus, hän sanoo hyväksyvänsä harvoin, sillä tunnelataus tavallisesti haittaa objektiivisuutta. Poikkeuksena hän mainitsee tekeillä olevan laajan työn kiinteistönvälittäjän vastuusta.

Ideariihen jälkeen alkaa kunkin opiskelijan henkilökohtainen pohdinta. Ohjaajana Marjut Heikkilä tapaa opiskelijan säännöllisesti, mutta tapaamisten tiheys voi suu-
restikin vaihdella. Osa opiskelijoista on opinnäytetyötä tehdessään jo mennyt työhön jonnekin, ehkä kauaksikin. Heidän kanssaan Heikkilä pitää puhelinpäälliköitä, jotka saattavat joskus kestää parikin tuntia.

Heikkilä kertoo olevansa aktiivinen ohjaajana. Koska hän toivoo, että opinnäytetyöt olisivat ”tässä ajassa”, hän sanoo ”noukkivansa nykyisyydestä” asioita, jotka hän viestittää opiskelijoille. ”Huomaan esimerkiksi netistä jutun lääkkeiden piilomainonnasta, ja muistaessani sen liittyvän jonkin opiskelijan opinnäytetyöhön, annan siitä hänelle vinkin.”

Myös opinnäytetyöseminaarin Marjut Heikkilä sanoo onnistuvan paremmin muualla kuin luokahuoneessa. Erään niistä hän järjestikin erään ekskursion yhteydessä bussissa meno- ja paluumatkoilla Lappeenrannan ja Helsingin välillä. Seminaareissa jokainen esittelee kaikille muille oman suunnitelmansa: aiheensa ja perustelunsa sen valinnalle, mahdolliset lähteensä ja suunnittelemansa metodit. Kukin opiskelijoista on opponentinä jollekulle toiselle, ja muutkin opiskelijat voivat kommentoida.

Marjut Heikkilä pitää hyvinä käytänteinä opinnäytetyön ohjaamisessa ideariihä ja alkurohkaisua ja opinnäytetyöhön liittyvien tapaamisten järjestämistä jossakin muuallakin kuin koulussa. Lisäksi hän kehottaa opiskelijoita pitämään aina mukanaan ”pientä mustaa vihkoa” eli muistikirjaa, johon opiskelija heti tuoreeltaan merkitsee muistiin havaitsemiaan tai mieleensä juolahtavia, opinnäytetyöhön mahdolli-

sesti liittyviä asioita. Tästä pienestä mustasta vihkosta voi tulla myös opinnäytetyön päiväkirja, josta työn vaiheet on helppo palauttaa mieleen. ”Haluan korostaa ohjauksen intensiivisyyttä ja henkilökohtaisuutta”, Heikkilä sanoo.

14.5 Opinnäytetöistä kulttuurin koulutusosalalla

Eija Mustonen, yliopettaja

- Taiteen maisteri
- Tuntiopettaja vuodesta 1994, yliopettaja vuodesta 1997
- Ohjannut opinnäytetöitä vuodesta 2000
- Ohjaa vuosittain 3 - 5 opinnäytetyötä

Kulttuurin koulutusosalalla muotoilun koulutusohjelmassa¹ opinnäytetyöt ovat koostuneet tutkielmasta, produktiosta, raportista, esittelystä ja näyttelystä.

Tutkielma on kirjallinen taustatyö varsinaiselle produktiolle. Siinä opiskelija perehtyy aikaisempiin aiheesta tehtyihin opinnäytteisiin, kirjallisuuteen ja muuhun aihetta käsittelevään aineistoon. Siinä raportoidaan tiedonkeruu sekä mahdolliset haastattelut ja kyselyt. Tarkoituksena on, että opiskelija harjaantuu aineiston keräämiseen ja oppii löytämään luotettavia lähteitä ja niiden hyvän merkitsemistavan.

Raportti on kirjallinen analyysi opiskelijan produktiosta. Se saa olla vapaamuotoinen, vaikkapa päiväkirjamainen. Raportin liitteenä on ennen produktiota tehty tutkielma.

Opinnäytetyötä edeltävät aiheseminaarit, joissa mahdollisista aiheista keskustellaan. Niissä myös perehdytään aiempiin opinnäytetöihin. Lopputuloksena on määrä olla lähes valmiiksi rajattu aihe. Työn etenemistä seurataan väliseminaareissa, joita voi olla usein, joskus jopa viikoittain.

¹ Muotoilun koulutusohjelma päättyi Saimaan ammattikorkeakoulussa keväällä 2010.

Opinnäytetyöseminaarissa koko työn on oltava lähes valmis. Se on harjoittelua opinnäytetyön esittelyä varten. Sillä pyritään varmistamaan, että työ todellakin voidaan esitellä ja että se tulee hyväksytyksi. Esittelyseminaarissa kukin opiskelija esittelee työnsä julkisesti. Se jälkeen käyttävät puheenvuoron sekä opponentti että ulkopuoliset arvioijat ja ohjaavat opettajat. Lopuksi käydään yleinen keskustelu. Opponenttina toimii toinen, mieluiten itsekin opinnäytetyötä tekevä opiskelija. Opponointi kestää itse asiassa koko prosessin ajan.

Koru- ja kiviopiskelijat sekä tekstiili- ja vaatetusalan opiskelijat järjestävät produktioistaan joko yksityis- tai yhteisnäyttelyn. Lopuksi ulkopuolisilta arvioitsijoilta, opponenteilta ja tekijältä itseltään pyydetään arviointia varten arvosanaehdotus työstä. Lopullisen arvosanan antavat ohjaavat opettajat ja koulutusohjelman johtaja. Opinnäytetyöprosessi alkaa neljännen vuosikurssin syksyllä, jolloin seminaarissa haravoidaan aiheita, tarkastellaan omia vahvuuksia ja analysoidaan vanhoja opinnäytetöitä. Sitten seuraa seminaareja 2 - 3 viikon välein. Opiskelija voi halutessaan käyttää kymmenen tunnin verran ulkopuolista ohjaajaa: ammattimuotoilijaa tai -taiteilijaa.

”Tärkeää on aiheen kyllin kapea ja syvä rajausta”, sanoo yliopettaja Eija Mustonen. Tilaustöitä on harvoin; yleensä aiheet nousevat opiskelijan omasta ideasta. ”On mietittävä sitä, miten kaivetaan opiskelijasta esiin hänen oma identiteettinsä, hänen persoonallinen käsialansa, hänen vahvuutensa. Opintojen aikana etsitään erilaisia ideointitapoja, jotta jokainen löytäisi omansa. Ohjaajan on mietittävä, kenelle voi sanoa asioista mitenkään”, Eija Mustonen sanoo. ”Toista on parempi johdatella, toiselle sopii suoraan puhuminen. On aina vaarana se, että opiskelija menee lukkoon, mutta joskus sekin on hedelmällistä ja tuottaa uutta. Joskus on hyödyksi vetäistä opiskelijalta matto jalkojen alta, mutta hänet on myös sen jälkeen autettava sille takaisin. Tuo menetelmä ei sovi kaikille, mutta se on joskus varsin terveellistä – varovainen on kuitenkin oltava. Ohjaajalla on oltava paljon psykologista silmää.”

Opiskelijoiden kanssa pohditaan paljon yhdessä, ja paljon väitelläänkin: vuoropuhelu on aina rikastuttavaa. Eija Mustosen mukaan parasta opettajalle on nähdä opiskelijan avautuvan ja energisoituvan päästessään tekemään sitä, missä on vahva. ”Hienoa on huomata kukkaan puhkeaminen, joka kulminoituu opinnäytetyön tekemisessä.”

14.6 Opinnäytetöistä matkailu- ja ravitsemispalveluiden koulutusala

Mika Tonder, yliopettaja

- Yhteiskuntatieteiden tohtori, kauppätieteiden ylioppilas
- Opettajana ammattikorkeakoulussa vuodesta 2005
- Ohjannut opinnäytetöitä alusta asti
- Ohjaa vuosittain 7 - 14 opinnäytetyötä

Matkailualalla opinnäytetyöt ovat enimmäkseen olleet toiminnallisia, ja varsin monet niistä ovat liittyneet matkailupalvelujen sisällöntuotantoon. Niiden ohella on tehty myös tutkimuksia: selvitetty esimerkiksi yrityksen asiakaskunnan käyttäytymistä, venäläisten matkailijoiden rahankäyttöä Imatralla tai golfmatkailun asemaa Venäjällä, yritysten verkostoitumista tai yhteistyön esteitä. Tutkimuksellisista töistä useat ovat liittyneet markkinointiin.

Opinnäytetöistä noin 95 % on hankkeistettuja. ”Toiminnallinen työ on ammattikorkeakouluun paremmin sopiva”, sanoo yliopettaja Mika Tonder. ”Tutkimus jää väistämättä toiseksi verrattuna esimerkiksi graduun.” Toiminnallisiin töihinkin tosin edellytetään liittyvän tiedonhankintaa ja analyysia siitä. ”Ne ovat usein varsin innovatiivisia.”

Mika Tonderin mukaan opinnäytetyön tekeminen on silloin ongelmallista, kun ”opiskelijalla ei ole hajuakaan siitä, mikä se on eikä halua sen tekemiseen”. Hän on passiivinen ja haluton. ”Motivaatio lähtee heti kehittymään, kun löydetään opiskelijalle sopiva ja sopivan kokoinen aihe.” Joskus Tonder sanoo joutuvansa pudotta-

maan opiskelijoita niin sanotusti maan tasalle. Aiheet eivät aina sovellu opinnäyte-
öihin ja toisinaan ne ovat liian laajoja, tyyliin ”matkailu ja ilmastonmuutos”.

Opinnäytetöiden tekemistä edeltää opinnäytetyökurssi 3. opintovuoden syksyllä. Siinä perehdytään opinnäytetyön prosessiin ja kuullaan luentoja aiheen valinnasta. Koko vuosikurssi on tuolloin yhdessä. ”Osa löytää tuolloin aiheen, osa ei”. Seuraavalla kevätlukukaudella opiskelijalla tulisi olla tehtynä ensimmäinen dokumentti: aiheanalyysi raportin muodossa. Sen tulee sisältää aiheen perusteluja ja alustavaa kirjallisuuslistaa. Se on pohdintaa siitä, miksi aihe on opiskelijan näkökulmasta hyvä, mitä se vaatii ja miksi opiskelija haluaa sen tehdä. Sen jälkeen laaditaan joko tutkimus- tai projektisuunnitelma.

Tonderin mukaan pullonkaulana prosessissa on siirtyminen ryhmäohjauksesta yksilöohjaukseen. ”Joskus juuri tässä vaiheessa jotkut opiskelijat hämmentyvät ja katoavat. On hankala tilanne, jos opiskelija ottaa yhteyttä vasta parin kuukauden kuluttua, jos silloinkaan. Mutta jos opinnäytetyö saadaan alulle, niin kyllä se sitten väännetään yhdessä loppuun tavalla tai toisella.”

Ihanteellinen tilanne on silloin, kun opiskelija tekee työtään aktiivisesti ja innostuneesti ja yhteistyö ohjaavan opettajan kanssa on keskustelevaa. ”Opettajalle ohjaus on varsin antavaa silloin, kun todella tuntee, että työ edistää opiskelijan tulevaisuutta. On hienoa, jos ohjaajalle tulee painetta.”

Tonder kertoo, ettei hän opinnäytetyöprosessia ohjatessaan välttämättä tunne substanssia. ”Opiskelija luo sen ja ohjaaja oppii siitä.”

Tonderin mukaan arvosana sinänsä ei ole tavattoman tärkeä. ”Opiskelija löytää itsestään uusia ulottuvuuksia, se on olennaista. Paras hyöty tietenkin on, jos hyvästä työstä on suoraan seurauksena työpaikan saaminen. Opinnäytetyö on siis paitsi oppimisprosessi myös työllistymiskeino. Opiskelija pääsee sen avulla näyt-

tämään kyntensä työnantajalle tai saa pään auki työelämään. Sitä tehdessään opiskelija on asiantuntijatehtävissä ja siten erottautuu massasta.”

Koulutuslalla ei ole loppuseminaaria, koska opiskelijat hajaantuvat pian ympäri Suomea ja ulkomaillekin. He voivat olla vaikkapa Yhdysvalloissa, Kiinassa, Hollannissa. Opinnäytetöiden ohjaaminen etätyönä ei kuitenkaan ole Tonderin kokemuksen mukaan ongelma. Kommunikointi käy sujuvasti Skype-puheluiden ja sähköpostin avulla, ja lisäksi on koekäytössä ollut uusi Moodle-pohjainen opinnäytetyöjärjestelmä.

Se, että opinnäytetyöt on marraskuusta 2009 lähtien ryhdytty julkaisemaan sähköisessä muodossa Theseus-tietokannassa, nostaa Tonderin arvio mukaan niiden tasoa. On varsin hyvä kysymys: ”Kehtaatko tehdä huonoa kaikkien nähtäville?”

15 YHTEENVETO JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Tässä Opinnäytetyö ohjaajan silmin -julkaisussa on kuvattu Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjaajien näkemyksiä opinnäytetöistä, ohjaukseen liittyviä ongelmia ja kehittämistarpeita sekä tuotu esille hyviä käytäntöjä eri koulutusaloilta.

Julkaisuun on koottu kokemuksia ja ajatuksia opinnäytetöiden ohjauksesta: mitkä ovat hyvän opinnäytetyön ominaispiirteet, mitkä ovat ongelmakohdat opinnäytetöiden etenemisessä tai opinnäytetyöprosessissa, miten ohjaajat ovat pyrkineet ratkaisemaan esille tulevia ongelmia ja mitä tukea he kaipaivat omaan työhönsä. Julkaisussa on esitelty opettajien haastatteluissa myös käytännön esimerkkejä opinnäytetöiden ohjauksesta eri koulutusaloilla.

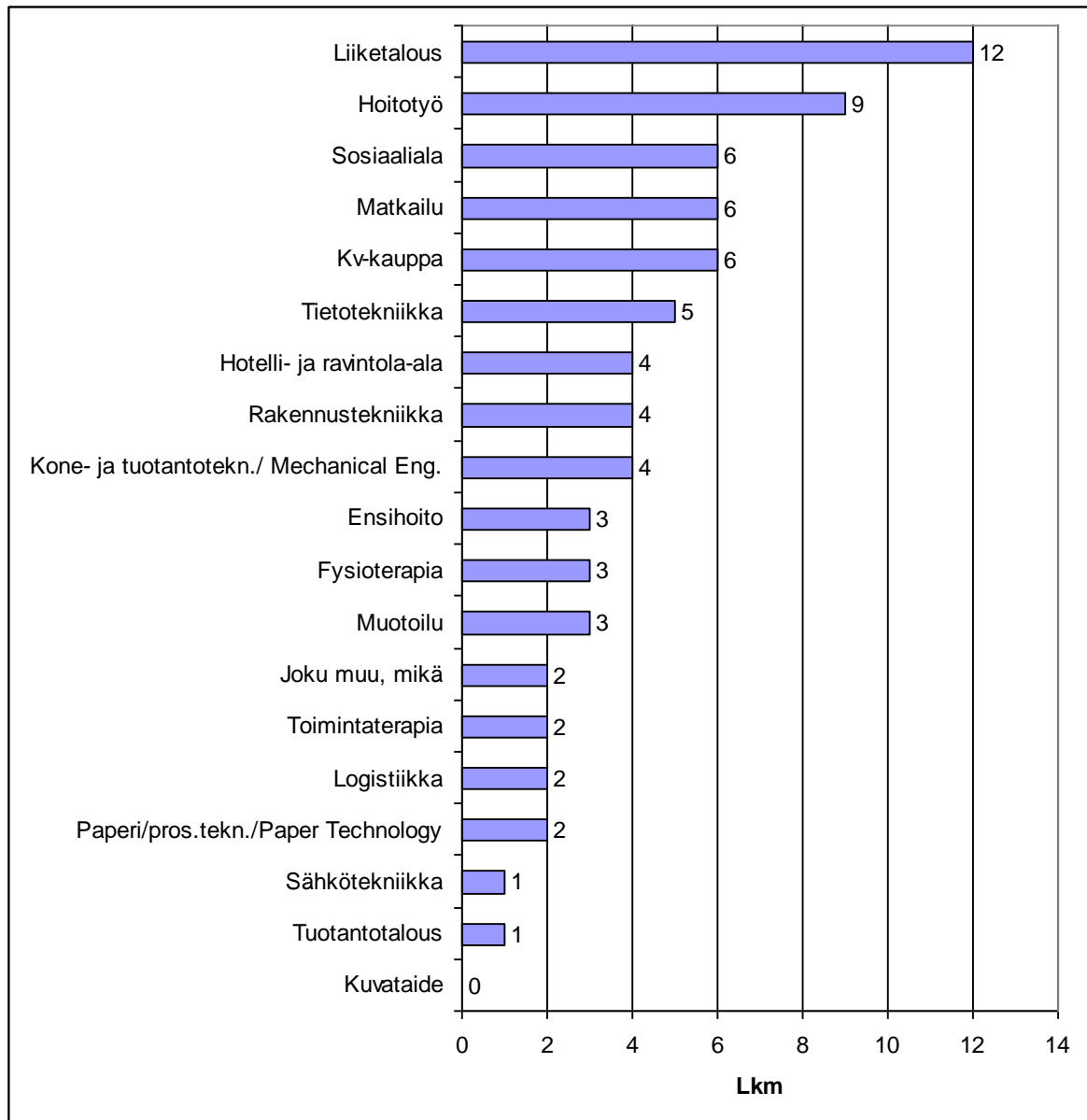
Julkaisu on tehty koko ammattikorkeakoulun yhteisessä ESR-rahoitteisessa Opinnäytetyöklänikka-hankkeessa. Hankerahoituksella pystyttiin toteuttamaan myös niitä kehittämistoimenpiteitä, joita ohjaajat näkivät tarpeelliseksi.

Saadun palautteen perusteella Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi on mallinnettu ja tehty näkyväksi sen kaikille osapuolille. Opinnäytetyön tekemistä ja tavoitteiden seuraamista on helpotettu kehittämällä tätä varten uusi sähköinen työkalu.

Henkilökunnalle on järjestetty asiantuntijakoulutusta opettajien toivomusten ja kehittämistavoitteiden mukaisesti. Koulutuksessa on keskitytty muun muassa siihen, mikä on ammattikorkeakoulun opinnäytetyö ja kuinka se eroaa profiililtaan muiden oppilaitosten opinnäytetöistä. Koulutusta on järjestetty myös toiminnallisesta opinnäytetyöstä.

Opinnäytetyöprosessia kehitetään edelleen saadun palautteen ja kokemusten perusteella.

Ohjaajat koulutusohjelmittain

Ohjaajakokemus ja vuosittain ohjattavien töiden määrä koulutusaloittain

		Ohjaajakokemus vuosina	Vuosittain ohjattavat työt (lkm)
Kulttuuri	Vastauksia	3	3
	Puuttuvia vastauksia	0	0
	Keskiarvo	6,7	7,3
	Mediaani	8,0	7,0
	Moodi	2,0	5,0
	Keskihajonta	4,2	2,5
	Minimi	2,0	5,0
	Maksimi	10,0	10,0
Tekniikka	Vastauksia	15	14
	Puuttuvia vastauksia	1	2
	Keskiarvo	6,9	7,0
	Mediaani	5,0	8,0
	Moodi	0,5	8,0
	Keskihajonta	5,4	3,5
	Minimi	0,5	2,0
	Maksimi	18,0	15,0
Liiketalous	Vastauksia	12	12
	Puuttuvia vastauksia	0	0
	Keskiarvo	6,8	7,2
	Mediaani	6,0	8,0
	Moodi	0,5	8,0
	Keskihajonta	5,4	3,2
	Minimi	0,5	2,0
	Maksimi	15,0	11,0
Matkailu- ja ravitsemisala	Vastauksia	4	4
	Puuttuvia vastauksia	0	0
	Keskiarvo	8,5	7,0
	Mediaani	10,0	7,0
	Moodi	10,0	4,0
	Keskihajonta	3,0	2,6
	Minimi	4,0	4,0
	Maksimi	10,0	10,0
Sosiaali- ja terveysala	Vastauksia	14	13
	Puuttuvia vastauksia	0	1
	Keskiarvo	7,9	7,5
	Mediaani	6,5	6,0
	Moodi	3,0	3,0
	Keskihajonta	4,5	5,1
	Minimi	3,0	2,0
	Maksimi	16,0	20,0

Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden ohjaajakysely

[Webropol-kyselyn kysymykset]

1. Koulutusala, jonka opiskelijoiden opinnäytetöitä ohjaat?

Kulttuuri

Tekniikka

Liiketalous

Matkailu- ja ravitsemisala

Sosiaali- ja terveysala

2. Koulutusohjelmat, joissa olevien opiskelijoiden opinnäytetöitä ohjaat?

Kuvataide

Muotoilu

Paperi/prosessitekniikka tai Paper Technology

Kone- ja tuotantotekniikka tai Mechanical Engineering

Rakennustekniikka

Tietotekniikka

Tuotantotalous

Sähkötekniikka

Logistiikka

Liiketalous

Kv-kauppa

Matkailu

Hotelli- ja ravintola-ala

Hoitotyö

Fysioterapia

Ensihoito

Toimintaterapia

Sosiaaliala

Joku muu, mikä

3. Kuinka monta vuotta olet toiminut opinnäytetöiden ohjaajana ammattikorkeakoulussa?
4. Kuinka monta opinnäytetyötä keskimäärin ohjaat vuodessa?
5. Minkä tyyppinen opinnäytetyön tulee olla omalla koulutusallasi?
6. Millainen on hyvä työ? Mitä se sisältää? Voit myös nimetä muutaman hyvän työn esimerkeiksi.
7. Mitkä ovat mielestäsi opinnäytetyön tyypillisimmät puutteet / heikkoudet, mihin olet itse ohjaajana törmännyt?
8. Onko Sinulle selvää, miten oman koulutusohjelmasi tai koulutusalasi opinnäytetyöprosessi etenee? Jos ei, niin mitkä ovat ne kohdat, mistä olet epätietoinen?
9. Mitä ongelmia olet havainnut ohjaajana prosessissa?
10. Mitkä ovat niitä kohtia/tilanteita prosessissa, joissa opiskelijat useimmiten jäävät aikataulutavoitteista jälkeen tai putoavat kydistä?
11. Miten/mistä tunnistat nämä potentiaaliset putoajat hyvissä ajoin?
12. Miten ohjaajana hoidat näitä putoajia?
13. Mihin asioihin tarvittaisiin koulutusta opinnäytetyön ohjaajille?
14. Onko yritys yhteistyössä asioita, joita tulisi kehittää?, Millaisia asioita?
15. Miten kehittäisit ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä tai opinnäytetyöprosessia?